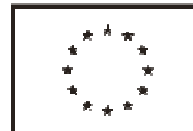

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

„Myśleć, pracować, współpracować. Kompetencje społeczne na rynku pracy”.
Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

Strategia wdrażania projektu innowacyjnego

„Myśleć, pracować, współpracować.
Kompetencje społeczne na rynku pracy”

Polska Fundacja Dzieci i Młodzieży

Warszawa, 29 marca 2011 roku

 Agrotec
POLSKA SP. z o.o.
doradztwo ekspertyzy ewaluacje szkolenia

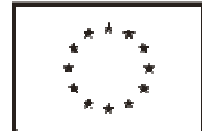
**POLSKA FUNDACJA
DZIECI I MŁODZIEŻY**

Biuro Projektu: Polska Fundacja Dzieci i Młodzieży; ul. Kredytowa 6/20, 00-062 Warszawa; tel./fax: 22 8261016

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

„Myśleć, pracować, współpracować. Kompetencje społeczne na rynku pracy”.
Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

Strategia wdrażania projektu innowacyjnego „Myśleć, pracować, współpracować. Kompetencje społeczne na rynku pracy”

Strategia wdrażania projektu innowacyjnego koncentruje się na produkcie projektu innowacyjnego. Stanowi uporządkowany opis, w jaki sposób realizator projektu zamierza sprawdzić czy innowacja działa zgodnie z założeniami oraz jakie efekty przyniesie w praktyce jej zastosowanie. Nowością jest program modułowy o charakterze treningowym, wprowadzany w pierwszym roku nauki w szkołach zawodowych. Nauczyciele uczestniczący w projekcie, będą brać udział w szkoleniach, które przygotują ich merytorycznie do prowadzenia zajęć. Otrzymają zestaw pomocy dydaktycznych, zawierający między innymi scenariusze ponad 30 lekcji, materiały pomocnicze do prowadzenia zajęć w grupach oraz materiały edukacyjne.

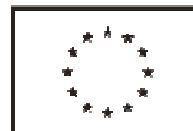
Oprócz lekcji prowadzonych przez przeszkolonych nauczycieli metodami aktywizującymi, uczniowie zrealizują swój własny projekt (inicjatywę uczniowską), który wychodzi poza środowisko szkolne. W ten sposób będą mogli przetestować i utrwalić nabyte umiejętności w praktyce. Zrealizują też pozytywne działania na rzecz środowiska lokalnego. Tutaj rola nauczyciela jest wspierająca, a odpowiedzialność za powodzenie pomysłu leży głównie po stronie uczniów.

Strategia zawiera też opis podejścia do upowszechniania i włączania produktu do głównego nurtu polityki edukacyjnej w naszym kraju.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

„Myśleć, pracować, współpracować. Kompetencje społeczne na rynku pracy”.
Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

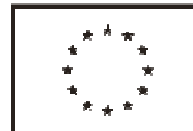
Strategia wdrażania projektu innowacyjnego zawiera następujące elementy:

Uzasadnienie.....	4
Cel wprowadzania innowacji	12
Opis innowacji, w tym produktu finalnego.....	18
Plan działań w procesie testowania produktu finalnego.....	24
Sposób sprawdzenia czy innowacja działa	28
Strategia upowszechniania.....	31
Strategia włączania do głównego nurtu polityki	35
Kamienie milowe II etapu projektu	41
Analiza ryzyka.....	42

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

„Myśleć, pracować, współpracować. Kompetencje społeczne na rynku pracy”.
Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

Element 1

Uzasadnienie

Trendy rozwoju rynku pracy wskazują, że w obliczu wzrostu znaczenia Gospodarki Opartej na Wiedzy (GOW) wzrasta znaczenie kompetencji kluczowych, w tym społecznych, jako czynnika konkurencyjności pracownika. W warunkach GOW pracownik, oprócz tradycyjnych kwalifikacji zawodowych (tzw. twardych), powinien posiadać kompetencje kształtowane niezależnie od rodzaju pracy i zawodu. M. Juchnowicz¹ podkreśla, że **nowoczesny pracownik musi dysponować zestawem umiejętności „miękkich”, bez których utrzymanie pracy będzie niezwykle trudne**. Zalicza się do nich m.in. umiejętności:

- uczenia się i rozwiązywania problemów;
- dostrzegania zależności przyczynowo-skutkowych;
- poszukiwania, wyboru i wykorzystywania informacji z różnych źródeł;
- doskonalenia się – elastycznego reagowania na zmiany;
- komunikowania się;
- współpracy i porozumienia w grupie;
- organizowania pracy, projektowania i przyjmowania odpowiedzialności za wyniki

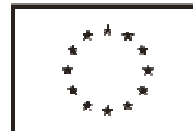
Według ekspertów² pracę otrzymuje się w 70% dzięki wiedzy fachowej i w 30% dzięki kompetencjom społecznym, traci się zaś w 70% z braku kompetencji społecznych i w 30% z braku kwalifikacji merytorycznych. Autorzy raportu „Foresight kadr nowoczesnej gospodarki”³ zwracają uwagę, iż realizacja dynamicznego rozwoju GOW w Polsce wymagać będzie wysokiego poziomu kompetencji społecznych. Mają one największe znaczenie dla zawodów z sektora usług oraz tych, w których ma miejsce praca zespołowa. A właśnie cechą charakterystyczną GOW jest odchodzenie od tradycyjnych sektorów w kierunku usług. Według raportu ECDVT⁴ do 2020r. w krajach UE udział stanowisk pracy wymagających wysokich kwalifikacji wzrośnie z 25,1% (2006r.) do 31,3% wszystkich miejsc pracy; wymagających średnich kwalifikacji – z 48,3% do 50,1%. Natomiast udział stanowisk pracy wymagających niskich kwalifikacji zmniejszy się z 26,2% do 18,5%.

¹Juchnowicz M., 2007. *Polityka edukacyjna wobec potrzeb rynku pracy*. W *Kształtowanie postaw przedsiębiorczych a edukacja ekonomiczna*, red. Wachowiak P., Dąbrowski M., Majewski B., Warszawa: Fundacja Promocji i Akredytacji Kierunków Ekonomicznych, s. 40-46.

²j.w.

³Matusiak, K., Kuciński j., Gryzik A. 2009. *Foresight kadr nowoczesnej gospodarki*. Warszawa: PARP.

⁴European Centre for the Development of Vocational Training Report. 2008. *Skill needs in Europe, Focus on 2020*. Luxembourg: CEDEFOP.

„Myśleć, pracować, współpracować. Kompetencje społeczne na rynku pracy”.
Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

Specyfiką sektora usług jest wymóg posiadania rozbudowanych kompetencji społecznych w kontaktach pracownik–pracownik oraz wykonawca usługi – klient. Kontakty te wymagają umiejętności „miękkich”⁵. Potwierdzają to badania przeprowadzone w ramach projektu. Objęły one 100 przedsiębiorców, 200 nauczycieli i 400 uczniów. Przeprowadzono zarówno badania jakościowe (pogłębione wywiady indywidualne i zogniskowane wywiady grupowe z przedsiębiorcami, nauczycielami i dyrektorami szkół zawodowych) oraz badania ilościowe.

Celem badania było zebranie informacji mających wspomagać opracowanie strategii implementacji treningu uczenia kompetencji społecznych. Dokonując doboru próby celowej na potrzeby badań prowadzonych w fazie „Diagnoza i analiza problemu” starano się o oddanie pełnej różnorodności rynku pracy w województwie mazowieckim. Badania przeprowadzone zostały, w następujących lokalizacjach:

- Ostrołęka i powiat ostrołęcki,
- Płock i powiat płocki,
- Radom i powiat radomski,
- Warszawa.

We wskazanych lokalizacjach zaplanowana została również realizacja fazy testowania projektu.

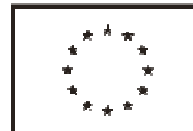
Ostrołęka to średniej wielkości miasto w typowo rolniczym otoczeniu. Reprezentuje takie subregiony jak powiat ciechanowski i siedlecki. Struktura gospodarcza miasta i powiatu zdominowana jest przez przemysł drzewno–papierniczy oraz przetwórstwo rolno–spożywcze. Płock reprezentuje największe mazowieckie, po Warszawie, centrum wzrostu. Świadczy o tym m.in. fakt, że bezrobocie w Płocku systematycznie spada. Absolwenci szkół zawodowych mogą szukać zatrudnienia w wielu branżach. Radom to duży ośrodek przemysłowy w fazie restrukturyzacji, którą charakteryzuje upadek tradycyjnych gałęzi przemysłu oraz niska dynamika w zakresie powstawania nowych miejsc pracy. Warszawę charakteryzuje atrakcyjny rynek pracy – wysokie technologie, szeroka oferta edukacyjna, duże zapotrzebowanie i rozwój usług.

Metodologię badania postanowiono oprzeć na złożonych i wieloaspektowych studiach przypadku. Studia przypadku prowadzone były w taki sposób, żeby możliwe było wykorzystanie ich uogólniającego charakteru, bez utraty informacji o specyfice badanych lokalizacji.

W każdym z ośrodków przeprowadzono badania z wykorzystaniem **triangulacji**. Funkcjonowała ona w trzech wymiarach:

- badanych grup (nauczyciele, uczniowie, przedsiębiorcy, dyrektorzy szkół);

⁵ Matusiak, K., Kuciński j., Gryzik A. 2009. *Forsight kadr nowoczesnej gospodarki*. Warszawa: PARP.

„Myśleć, pracować, współpracować. Kompetencje społeczne na rynku pracy”.
Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

- metod i technik badawczych: badania jakościowe (indywidualne i grupowe) i ilościowe (wywiady standaryzowane i ankiety);
- zespołu badawczego (połączenie różnych perspektyw i doświadczeń członów zespołu badawczego).

Badania ilościowe prowadzone były wśród przedsiębiorców, nauczycieli i uczniów, wszystkie oparte na standaryzowanych kwestionariuszach zawierających pytania zamknięte i otwarte. W związku z różnorodną specyfiką grup zastosowano różne techniki badawcze. I tak w przypadku nauczycieli i przedsiębiorców skorzystano z wywiadu kwestionariuszowego, natomiast w przypadku uczniów posłużyliśmy się techniką audytoryjną.

Szkoły do badania wybrane zostały spośród szkół, które potencjalnie mogą uczestniczyć w projekcie. W każdej lokalizacji badanie przeprowadzone zostało w 5 szkołach. Położono też nacisk na decentralizację próby badawczej – w każdej z lokalizacji dwie z wybranych szkół leżały poza terenem głównych miast.

Zgodnie z planami dotyczącymi realizacji projektu w wybranych lokalizacjach wielkość próby do badania została określona we wniosku o dofinansowanie na etapie przygotowania projektu. Została ona podzielona na cztery równe części. Liczebności w poszczególnych grupach kształtowały się w następujący sposób:

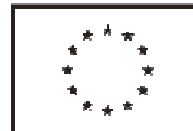
Lokalizacja	Przedsiębiorcy	Nauczyciele	Uczniowie
Warszawa	25	50	100
Radom	25	50	100
Płock	25	50	100
Ostrołęka	25	50	100

Przedsiębiorcy / osoby odpowiedzialni za „zasoby ludzkie”:

W zależności od wielkości badanej firmy wywiady prowadzone były z przedsiębiorcami (właścicielami) lub z osobami odpowiedzialnymi za zatrudnianie i zarządzanie „zasobami ludzkimi” w firmie. Badane firmy muszą zatrudniać, lub być zainteresowane zatrudnieniem, absolwentów szkół zawodowych lub/i techników. Firmy reprezentowały różne branże i objęły przedsiębiorstwa o różnej wielkości.

Nauczyciele:

Badanie wśród nauczycieli przeprowadzone zostały w tych samych szkołach co uczniów. W każdej z wybranych szkół przeprowadzono wywiady z 10 nauczycielami. Byli to nauczyciele od przedmiotów ogólnych jak i zawodowych.

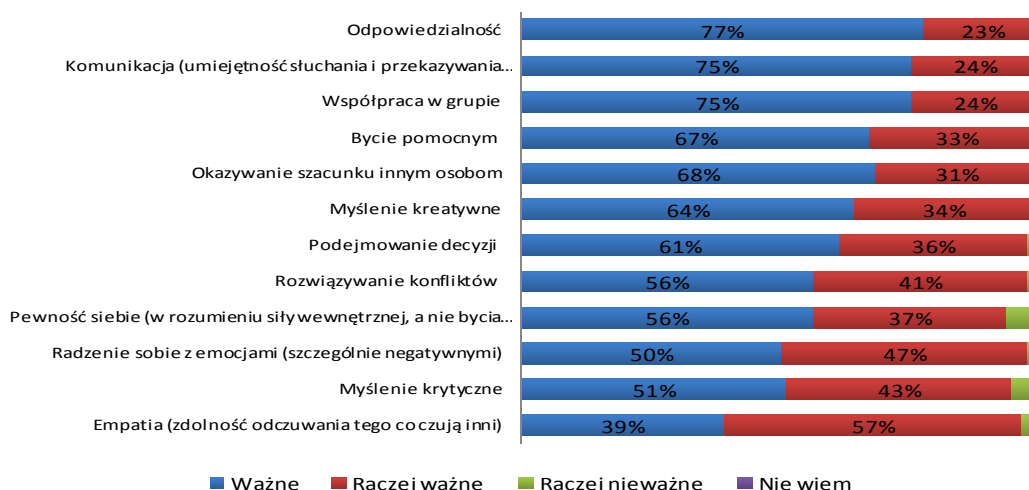
„Myśleć, pracować, współpracować. Kompetencje społeczne na rynku pracy”.
Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

Uczniowie:

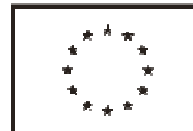
Badanie wśród uczniów przeprowadzone zostało w 20 szkołach (po 5 na każdą lokalizację). W każdej szkole przeprowadzono średnio 20 wywiadów. Ankiety zrealizowane zostały z uczniami klas pierwszych szkół zawodowych i techników. Ankiety objęte były generalnie całe klasy. Jeśli okazało się, że liczną one mniej niż 20 uczniów możliwe było połączenie dwóch klas. W związku z założeniami projektu w badanej próbie uczniów zostały zachowane następujące proporcje dotyczące płci – 60% chłopców i 40% dziewczyn.

Wnioski z badań dowodzą, że kompetencje społeczne oczekiwane są w różnych zawodach, nie tylko w zawodach z sektora usług. Podobne oczekiwania mają także pracodawcy.

Znaczenie umiejętności społecznych wg. pracodawców (n=100)

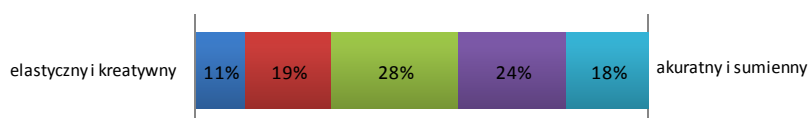
Ze statystyk i opinii pracodawców wynika też, że najtrudniej znaleźć pracę absolwentom zasadniczych szkół zawodowych. Polscy uczniowie mają problemy z zadaniami, w których wykazać się trzeba samodzielnością, formułowaniem wniosków i szukaniem nowych rozwiązań (badania „Program Międzynarodowej Oceny Umiejętności Uczniów PISA” prowadzone przez OECD). Potwierdzają to też wyniki naszych badań – kreatywność i samodzielność były najslabiej ocenianymi przez pracodawców cechami absolwentów szkół zawodowych. Wpływa to na obniżenie szansy na sukces na rynku pracy. W badaniach z 2009 r. najgorzej wypadają uczniowie zasadniczych szkół zawodowych – **nie posiadają podstawowych kwalifikacji niezbędnych do elastycznego funkcjonowania na rynku pracy**. Z drugiej jednak strony warto

„Myśleć, pracować, współpracować. Kompetencje społeczne na rynku pracy”.
Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

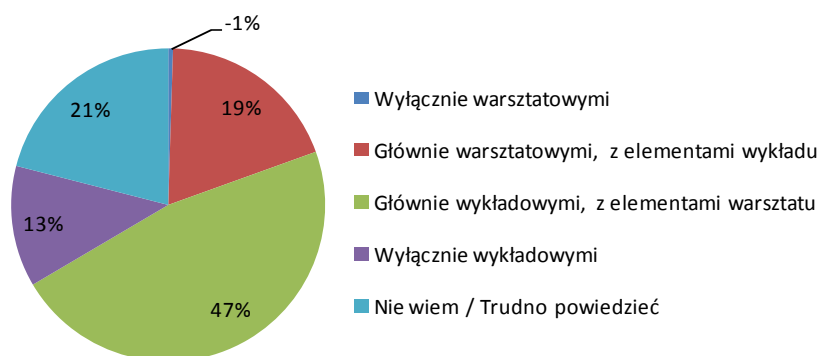
zwrócić uwagę, że dla pracodawców nie zawsze właśnie tego rodzaju kompetencje są kluczowe, jeśli chodzi o absolwentów zawodówek i techników.

Jaki rodzaj pracownika bardziej Pan/Pani ceni?

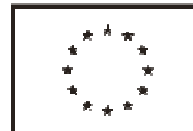

W krajach Unii Europejskiej, posiadających doskonały od lat system kształcenia zawodowego (np. Holandia, Wielka Brytania, Niemcy), dostosowanie jego oferty do wyzwań GOW jest znacznie bardziej zaawansowane niż w Polsce. Potrzeba taka jest oczywista zarówno dla władz oświatowych, jak i dla nauczycieli w tych krajach. W Polsce jednak spotykamy się często z podejściem konserwatywnym, sprowadzającym kształcenie zawodowe przede wszystkim do nauczania przedmiotów zawodowych. Potwierdziły to wyniki badań własnych jednoznacznie wskazujących na **niechęć nauczycieli do stosowania metod aktywizujących, duże obawy przed programami modułowymi oraz stosunkowo niewielką wiedzę, brak refleksji nad obecnym programem** („przecież mamy przedsiębiorczość!”). Zajęcia uczące uczniów kompetencji społecznych prowadzona są z przewagą metod wykładowych.

Jakimi metodami są prowadzone zajęcia uczące uczniów kompetencji społecznych

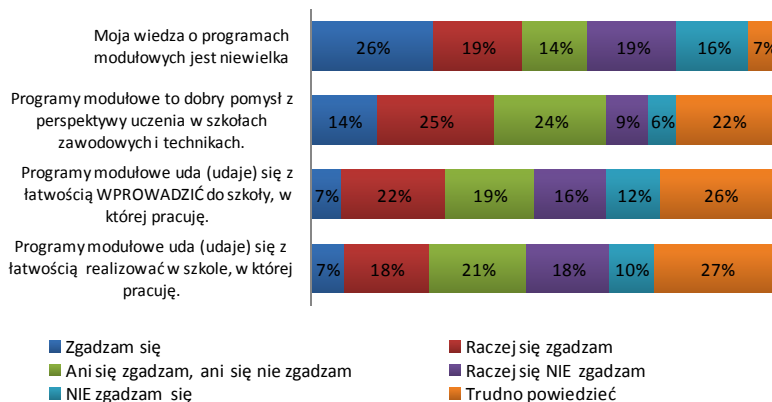

O programach modułowych znaczna część nauczycieli posiada niewielką wiedzę oraz obawy dotyczące możliwości ich wprowadzenia w szkole.

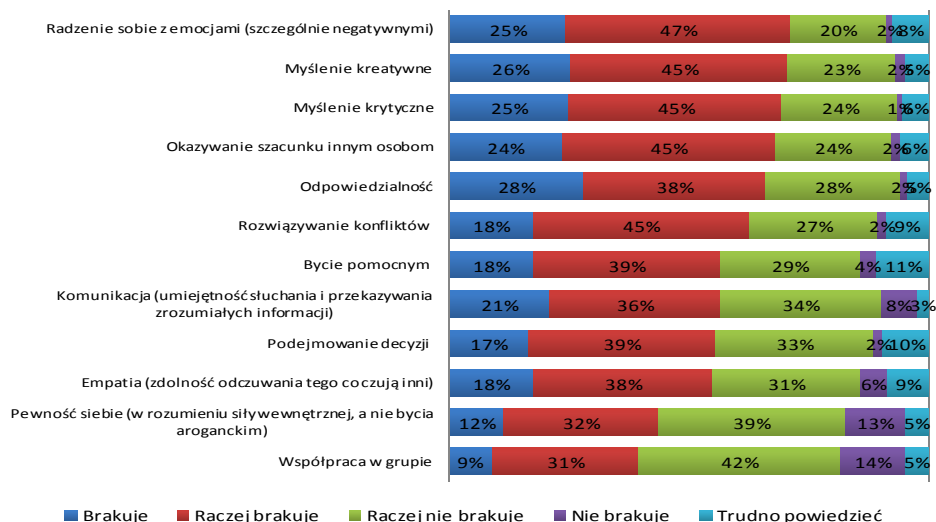
„Myśleć, pracować, współpracować. Kompetencje społeczne na rynku pracy”.
Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

Programy modułowe

Większość nauczycieli (68%) twierdzi, że w szkołach rozwijane są kompetencje społeczne. Jednocześnie od 40% do 70% nauczycieli twierdzi, że uczniowie posiadają braki w zakresie kluczowych kompetencji społecznych.

Jakich kompetencji społecznych brakuje uczniom wchodzącym na rynek pracy

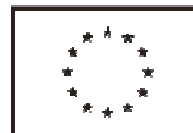

Wykorzystanie doświadczeń zagranicznych (zaprezentowanych podczas wizyty studyjnej w listopadzie 2010 r. przez partnera ponadnarodowego – City of Sunderland College) w zakresie popularyzacji problemu i promocji innowacyjnych na polskim gruncie rozwiązań jest zatem niezbędnym elementem projektu.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓŁNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

„Myśleć, pracować, współpracować. Kompetencje społeczne na rynku pracy”.
Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

W przyjętym w Polsce modelu kształcenia zawodowego **brak narzędzi kształtowania kompetencji społecznych w sposób odpowiadający wyzwaniom rynku**. W podstawach programowych tylko w nielicznych zawodach znaleźć można elementy kształtowania tych kompetencji. Badania przeprowadzone w pierwszym etapie realizacji projektu potwierdziły, że przygotowanie do funkcjonowania na rynku pracy przez szkoły zawodowe (np. przedmiot „podstawy przedsiębiorczości” nauczany od 2002 r.) sprowadza się często do uczenia formalno-prawnych aspektów ubiegania się o pracę (tj. uczenie pisania CV i listów motywacyjnych), a **w niewielkim stopniu skupia się na kształtowaniu postawy przedsiębiorczości**. Ponadto nauczyciele są zwolennikami metod wykładowych, za pomocą których trudno jest realizować postulat kształtowania kompetencji społecznych. Kompetencji społecznych można nauczyć tylko w praktyce.

Dobrze funkcjonujące systemy kształcenia zawodowego oparte są na kształceniu modułowym, dającym możliwość elastycznego uzupełniania umiejętności i zdobywania nowych zawodów. Obecnie moduły z elementami kształcenia kompetencji społecznych są proponowane tylko dla niektórych zawodów stricte usługowych. Jednak kompetencje te są silnie powiązane ze specyfiką danego zawodu. **Formuła ich nauczania bliższa jest formule nauczania przedmiotów zawodowych (zapamiętywania), a nie treningu (doświadczenia)**. Ponadto w programach przewidziano na nie bardzo mało godzin (średnio ok. 4 godzin w cyklu nauczania). Brak w nich tematyki związanej z umiejętnością uczenia się oraz z innymi kompetencjami społecznymi na poziomie podstawowym. Na 17 elementów podstawy programowej (tzw. „treści nauczania”) przewidziane są tylko dwa dotyczące szeroko pojętych umiejętności interpersonalnych.

W takiej sytuacji pewnym środkiem zaradczym były projekty kształtowania kompetencji społecznych, realizowane poza formalnym systemem edukacji (np. przez Polską Fundację Dzieci i Młodzieży oraz Fundację GE). Okazały się one skuteczne tylko w ograniczonym wymiarze, ponieważ były doraźną lokalną interwencją, a nie działaniem systemowym. Od 2006 roku przeszkolonych zostało 4 000 uczniów szkół zawodowych w Łodzi i Gdańsku.

Jak już uwidoczniono wyżej sytuacja młodzieży opuszczającej szkoły zawodowe w świetle wyzwań nowoczesnego rynku pracy jest szczególnie niekorzystna. Młodzież ta ma zazwyczaj niższe kompetencje społeczne wyniesione „z domu”. Wg raportu⁶ style wychowania w rodzinach niewykształconych odpowiedzialne są za „zainfekowanie” dzieci „nieadekwatnym” kapitałem kulturowym. Zjawisko to stoi u podstaw tzw. dziedziczenia biedy, a badania⁷ pokazują, że jego skutki dotyczą bardziej chłopców.

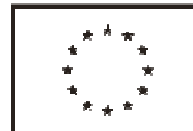
⁶ Raport w ramach projektu Polskiej Fundacji Dzieci i Młodzieży „Listy do rodziców”, 2003.

⁷ Zob. np.: Fatyga B., 2005. *Dwie prawdy o aktywności. Uwarunkowania i możliwości działania młodzieży w środowisku lokalnym w perspektywie polityki młodzieżowej Rady Europy. Raport z badań*. Warszawa: MEN

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓŁNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

„Myśleć, pracować, współpracować. Kompetencje społeczne na rynku pracy”.
Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

Powyższy efekt jest wzmacniany poprzez reformę systemu oświaty z lat 1997–98, która zakładała, że do roku 2013 do szkół kończących się maturą uczęszczać będzie 80% ogółu uczniów. Doprowadziło to do częściowej likwidacji szkół zawodowych, utrwalenia negatywnej selekcji uczniów do tego typu szkół, odejścia z nich najlepszych nauczycieli, zerwania kontaktów między szkołami a zakładami pracy.

Towarzyszy temu wzrost bezrobocia osób do 25 roku życia do poziomu 20,1% (dane za X 2010, WUP Mazowsze). Na koniec października 2010r. wykształcenie niższe od średniego posiadało 121 828 osób (tj. 53,95% ogółu bezrobotnych, z czego 27,6% z wykształceniem zasadniczym zawodowym). W porównaniu z rokiem poprzednim wzrósł nieznacznie (o 6,6%) odsetek bezrobotnych mężczyzn (obecnie wynosi on 50,8%).

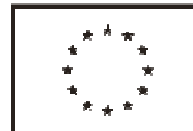
Absolwenci szkół zawodowych znajdują się w szczególnie trudnej sytuacji – stanowią 61,6% bezrobotnych do 25 roku życia. Poszukiwanie przez absolwentów pierwszej pracy jest kluczowe z punktu widzenia budowania życia zawodowego, może ukształtować stosunek do pracy i przyszłe zachowanie się na rynku. Rozpoczęcie kariery zawodowej od rejestracji w Powiatowych Urzędach Pracy opóźnia start w dorosłe życie, nie daje perspektyw niezależności i stabilizacji ekonomicznej. Nie mniej istotne jest także utrzymanie podjętego zatrudnienia. Wynika to nie tylko z uwarunkowań związanych z rynkiem pracy, ale badania własne w części prowadzonej z pracodawcami sygnalizują problem porzucania pracy przez młodych pracowników.

By zmienić zaistniałą sytuację i ułatwić absolwentom zarówno uzyskanie, jak i utrzymanie zatrudnienia, konieczne jest wprowadzenie **modułu kształtowania kompetencji społecznych o charakterze treningu**. W jego ramach powinny być kształtowane kompetencje społeczne na poziomie podstawowym. **Moduł taki powinien być wprowadzony w pierwszym roku nauki**. W następnych latach trening kompetencji społecznych mógłby być rozwijany i łączony z nauką konkretnego zawodu. Badania własne wykazały, że moduł taki jest potrzebny niezależnie od zawodu, w jakim kształcą się uczniowie (będą w stanie elastycznie reagować na zmiany na rynku pracy).

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓŁNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

„Myśleć, pracować, współpracować. Kompetencje społeczne na rynku pracy”.
Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

Element 2

Cel wprowadzania innowacji

Na zakończenie realizacji projektu powstanie program modułowy, który będzie dostępny dla wszystkich szkół zawodowych województwa mazowieckiego (po przyjęciu przez Ministerstwo Edukacji Narodowej – dostępny dla wszystkich szkół zawodowych w Polsce).

Absolwenci szkół zawodowych, w których będzie wprowadzony program modułowy zostaną wyposażeni w zestaw kompetencji społecznych niezbędnych dla ich funkcjonowania na rynku pracy. Tym samym, poprzez wypracowanie nowego modułu kształtowania kompetencji społecznych, uwzględniającego oczekiwania pracodawców, nastąpi zwiększenie dopasowania kształcenia zawodowego do wymogów rynku pracy, a przez użyteczności i jakości kształcenia zawodowego.

Zatem **celem ogólnym projektu jest podniesienie kompetencji społecznych uczniów szkół zawodowych województwa mazowieckiego.**

Nie zostały wyznaczone wskaźniki oddziaływania gdyż ich sprawdzenie wymagałoby przeprowadzenia ewaluacji po zakończeniu projektu (np. rok później). Rzetelne i systematyczne wykorzystywanie kryterium oddziaływania jest wskazane w ewaluacjach o dużej skali (ewaluacjach prowadzonych z poziomu instytucji centralnych lub szczebla ponadnarodowego). Takie badania ewaluacyjne dają podstawy do wnioskowania o zakresie synergii, a przez to – o sposobie zarządzania polityką strukturalną⁸. Projekt jako operacyjna jednostka interwencji publicznej wpisuje się w cele PO KL ujęte w kategoriach wpływu, lecz w zakresie swoich celów koncentruje się na dostarczeniu produktów i bezpośrednich rezultatów na poziomie beneficjentów. Dlatego nie określone zostały wskaźniki wpływu projektu, a zostały dokładnie określone wskaźniki rezultatu i produktu na poziomie celów szczegółowych.

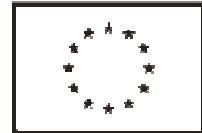
Cel ogólny zostanie osiągnięty poprzez realizację następujących celów szczegółowych:

1. Zdiagnozowanie potrzeb uczniów szkół zawodowych w zakresie kompetencji społecznych z uwzględnieniem oczekiwań pracodawców i gotowości szkół do wykorzystania modułu (z uwzględnieniem perspektywy płci).

Badania przeprowadzone w pierwszym etapie realizacji projektu wykazały, że kompetencje społeczne powinny być kształtowane wśród uczniów wszystkich typów szkół zawodowych, gdyż są one niezbędne, na rynku pracy, każdej grupie zawodowej. Owocem w/w badań jest m.in. wyodrębnienie trzech kategorii kompetencji społecznych określonych umownie jako:

- tradycyjne tj. sumienność i akuratność (związane z dyscypliną pracy),

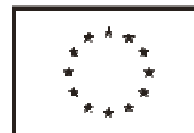
⁸ por. *Ewaluacja ex-post. Teoria i praktyka badawcza*, pod red. A. Haber, PARP, Warszawa 2007.

„Myśleć, pracować, współpracować. Kompetencje społeczne na rynku pracy”.
Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

- przydatne w GOW tj. elastyczność i kreatywność (przydatne w zawodach wymagających częstego uczenia się nowych rzeczy i pracy metodą projektu, czyli najczęściej w branżach innowacyjnych),
- interpersonalne – przydatne w zawodach usługowych tj. komunikatywność, asertywność bycie pomocnym.

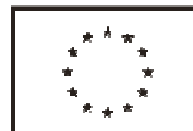
Produkty		Rezultaty	
Wskaźniki	Sposób pomiaru	Wskaźniki	Sposób pomiaru
<ul style="list-style-type: none"> • 16 IDI z przedsiębiorcami • 4 FGI z nauczycielami • 8 IDI z dyrektorami szkół • 100 wywiadów kwestionariuszowych z przedsiębiorcami przeprowadzonych na reprezentatywnej próbie • 200 wywiadów kwestionariuszowych z nauczycielami przeprowadzonych na reprezentatywnej próbie • 400 ankiet z uczniami przeprowadzonych na reprezentatywnej próbie 	<ul style="list-style-type: none"> • Sprawozdania z realizacji poszczególnych elementów badania • Bazy danych w formacie .sav (plik SPSS) 	<ul style="list-style-type: none"> • Kompleksowa diagnoza potrzeb uczniów i oczekiwań pracodawców (1 publikacja) 	<ul style="list-style-type: none"> • Dokument .pdf

„Myśleć, pracować, współpracować. Kompetencje społeczne na rynku pracy”.
Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

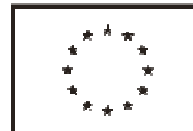
2. Wypracowanie, we współpracy z partnerem ponadnarodowym, argumentacji przekonującej organy prowadzące szkół, dyrektorów i nauczycieli o potrzebie kształtowania kompetencji społecznych na poziomie ogólnym, w pierwszym roku nauki zawodu.

Produkty		Rezultaty	
Wskaźniki	Sposób pomiaru	Wskaźniki	Sposób pomiaru
<ul style="list-style-type: none"> Wizyta studyjna zespołu zarządzającego i ekspertów w Anglii 33 scenariusze lekcji dotyczących kompetencji społecznych (wersja testowa) Program szkolenia dla nauczycieli (wersja testowa) Dwa poradniki dla nauczycieli (wersja testowa) 20 nauczycieli zrekrutowanych do udziału w projekcie Min. 300 uczniów wybranych przez rekrutowanych nauczycieli do udziału w projekcie Wizyta studyjna w Anglii nauczycieli biorących udział w fazie testowania projektu 	<ul style="list-style-type: none"> Sprawozdanie z wizyty Załącznik do strategii Załącznik do strategii Załącznik do strategii Lista nauczycieli wybranych do projektu Sprawozdania nauczycieli z realizacji zajęć Sprawozdanie z wizyty; rekomendacje nauczycieli polskich dla argumentacji przekonującej organy prowadzące szkoły 	<ul style="list-style-type: none"> Produkt finalny: program modułowy dotyczący kompetencji społecznych, dostosowany do specyfiki uczniów szkół zawodowych i potrzeb regionalnego rynku pracy, wraz z programem szkolenia dla nauczycieli, gotowy do włączenia w modułowe programy nauczania. Zrealizowanie programu szkoleniowego dla 20 nauczycieli (ok. 40 h szkolenia) – szkolenia i superwizje Zrealizowanie 33 scenariuszy zajęć dla min. 300 uczniów szkół zawodowych Realizacja ok. 40 inicjatyw uczniowskich skierowanych do 	<ul style="list-style-type: none"> Dokument .pdf Lista obecności uczestników szkolenia dla nauczycieli; sprawozdania z superwizji Sprawozdania nauczycieli z realizacji zajęć Sprawozdania uczniów z realizacji inicjatyw uczniowskich

„Myśleć, pracować, współpracować. Kompetencje społeczne na rynku pracy”.
Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

<ul style="list-style-type: none">Spotkanie robocze ekspertów angielskich i polskich w Polsce	<ul style="list-style-type: none">Sprawozdanie ze spotkania; sporządzenie analizy wniosków i zaleceń dotyczących ostatecznego kształtu produktu finalnego oraz argumentacji dotyczącej potrzeby kształtowania kompetencji społecznych	<p>społeczności lokalnych (</p> <ul style="list-style-type: none">Zdobycie przez min. 15 nauczycieli kompetencji w prowadzeniu zajęć z modułu komp. społ.Wzrost poziomu komp. społecznych wśród uczniów biorących udział w projekcie, w odniesieniu do poszczególnych komp. o 50%–90% w stosunku do stanu wyjściowegoNabycie umiejętności aktywnych metod pracy z uczniami przez min. 15 nauczycieliOkreślenie poprzez badania potencjału poszczególnych grup użytkowników do wykorzystania produktu finalnego projektu	<ul style="list-style-type: none">Sprawozdania nauczycieli z realizacji zajęć; sprawozdania uczniów z realizacji inicjatyw uczniowskichBadania ankietowe uczniów na rozpoczęcie i zakończenie zajęćSprawozdania nauczycieli z realizacji zajęć; FGI; sprawozdania z superwizjiSprawozdania nauczycieli z realizacji zajęć; sprawozdania z superwizji; wyniki ewaluacji wewn. i zewn.; ewidencja wpisów nauczycieli na forum
---	---	--	--

„Myśleć, pracować, współpracować. Kompetencje społeczne na rynku pracy”.
Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

3. Wypracowanie modułu dotyczącego kompetencji społecznych, odnoszącego się do treści ponadzawodowych, dostosowanego do specyfiki uczniów szkół zawodowych i potrzeb regionalnego rynku pracy (z uwzględnieniem perspektywy płci), z wykorzystaniem doświadczeń brytyjskich.

Produkty		Rezultaty	
Wskaźniki	Sposób pomiaru	Wskaźniki	Sposób pomiaru
<ul style="list-style-type: none"> Raport prezentujący argumentację/doświadczenia eksperta partnera ponadnarodowego 1 wizyta dwóch ekspertów brytyjskich w 4 szkołach zawodowych woj. mazowieckiego 4 seminaria upowszechniające (Ostrołęka, Radom, Płock, Warszawa) dla ok. 35 osób każde Konferencja upowszechniająca w Warszawie dla ok. 100 osób 	<ul style="list-style-type: none"> Dokument .pdf Sprawozdanie z wizyty Lista z podpisami uczestników; dokumentacja fotograficzna Lista z podpisami uczestników; dokumentacja fotograficzna 	<ul style="list-style-type: none"> Strategia upowszechniania produktu finalnego dostosowana do potencjału poszczególnych grup użytkowników (doprecyzowanie założeń strategii) Wzmocnienie przekonania nauczycieli, dyrektorów i przedstawicieli organów prowadzących co do zasadności wprowadzenia modułu poprzez udział min. 240 osób w seminariach i konferencji 	<ul style="list-style-type: none"> Dokument .pdf Lista z podpisami uczestników; dokumentacja fotograficzna

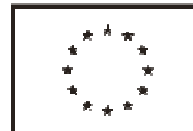
Wszystkie cele szczegółowe zostały określone w taki sposób, by spełniały kryteria SMART. Są one tożsame z celami zapisanymi we wniosku o dofinansowanie. Zadbano o to, by wyrażały one konkretnie to, co chce się osiągnąć, mając na uwadze realizację celu ogólnego. Opis każdego z celów szczegółowych został rozszerzony o wartości wskaźników warunkujących osiągnięcie celów projektu z podziałem na wskaźniki produktu, wskaźniki rezultatów i sposobu ich pomiaru (mierzalność).

Formułowanie celów projektu zostało poprzedzone obiektywną oceną możliwości projektodawcy:

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓŁNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

„Myśleć, pracować, współpracować. Kompetencje społeczne na rynku pracy”.
Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

– Polska Fundacja Dzieci i Młodzieży zapewnia niezbędną wiedzę i umiejętności oraz zarządzanie i koordynację prac w projekcie. Fundacja jest organizacją pozarządową posiadającą ogromne doświadczenie w zakresie realizacji inicjatyw ukierunkowanych na rozwój dzieci i młodzieży. Od wielu lat prowadzi projekty o skali ogólnopolskiej oraz międzynarodowej. Obecnie realizowane projekty dotyczą: działań lokalnych nieformalnych grup młodych wolontariuszy; współpracy szkolnych klubów z Polski, Czech i Niemiec; wyrównywania szans edukacyjnych dzieci i młodzieży z terenów wiejskich i miast do 20 tys. mieszkańców; bibliotek lokalnych oraz świetlic. Fundacja zrealizowała również projekt pilotażowy dotyczący kompetencji społecznych (Life Skills) w Poznaniu, Łodzi i Gdańsku.

– Agrotec Polska Sp. z o.o. jako firma badawcza przygotowuje i zrealizuje badania terenowe. Firma ma doświadczenie w realizacji projektów badawczych, w tym współfinansowanych z UE. Posiada stały zespół badaczy. Dzięki współpracy z liczną grupą doświadczonych ekspertów Agrotec Polska jest w stanie sprostać merytorycznie większości badań i ewaluacji prowadzonych na polskim rynku. Ponadto Agrotec Polska dysponuje siecią osób mogących prowadzić indywidualne wywiady pogłębione oraz jakościowe studia przypadku na terenie całego kraju. Spółka zapewnia również profesjonalną realizację zogniskowanych wywiadów grupowych i prowadzenie FGI przez doświadczonych moderatorów.

– Partner ponadnarodowy – City of Sunderland College (CSC) zapewnia dopływ know-how dotyczący modułu kompetencji społecznych oraz wsparcie w promocji produktu. CSC jest wielozadaniowym centrum działającym na terenie miasta Sunderland i w jego okolicach. Dysponuje infrastrukturą przeznaczoną dla młodych ludzi uczących się zawodów. Współpracuje z ponad 850 osobami. Głównym zadaniem jest rozwijanie innowacyjnego i elastycznego programu przygotowania młodych ludzi do udziału w rynku pracy poprzez nabywanie niezbędnych kompetencji społecznych potrzebnych w konkretnych zawodach. Działania te realizowane są we współpracy z lokalnymi pracodawcami i szkołami.

Skład partnerstwa, poprzez różnorodność podmiotów, zapewnia właściwą realizację projektu innowacyjnego i osiągnięcie zakładanych celów.

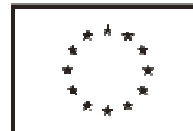
Poszczególne cele szczegółowe zostały/zostaną osiągnięte w następującym czasie:

1 cel szczegółowy – do końca listopada 2010 r.,

2 cel szczegółowy – do końca 2012 r.,

3 cel szczegółowy – do końca 2011 r.

Wśród uczniów objętych projektem dokonany zostanie pomiar zmiany postaw w zakresie 12 kompetencji społecznych, które kształtowane będą w trakcie projektu (patrz element 5 „Strategii wdrażania projektu innowacyjnego”).

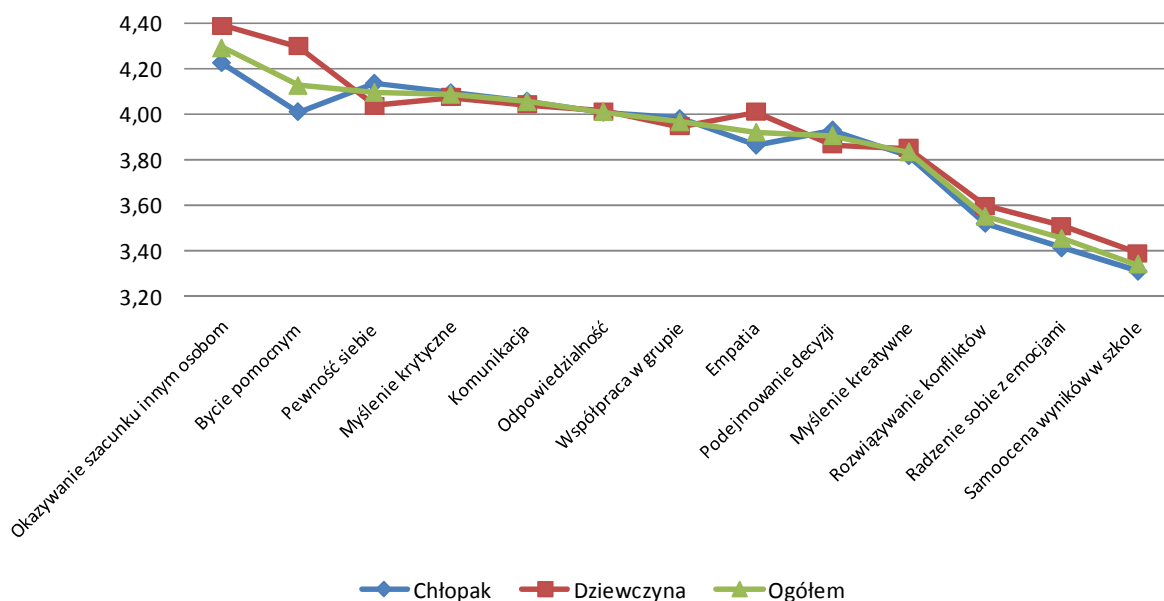
„Myśleć, pracować, współpracować. Kompetencje społeczne na rynku pracy”.
Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

Element 3

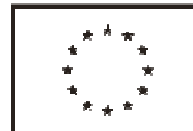
Opis innowacji, w tym produktu finalnego

Badania prowadzone w pierwszym etapie realizacji projektu we wrześniu i październiku 2010 r. wśród pracodawców, nauczycieli i uczniów szkół zawodowych województwa mazowieckiego pokazują, że pracodawcy średnich firm bardziej niż kompetencje zawodowe cenią te, które wynikają z etyki pracy, takie jak: uczciwość, lojalność, punktualność. Z kolei badani uczniowie szkół zawodowych chcieliby lepiej radzić sobie z podejmowaniem decyzji, rozwinąć myślenie kreatywne, umiejętność rozwiązywania konfliktów i radzenia sobie z emocjami.

Samoocena kompetencji społecznych uczniów

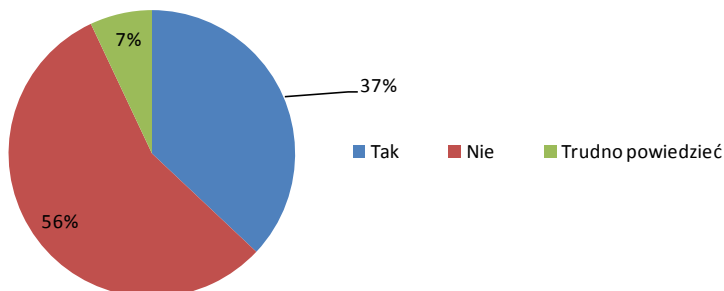

Niestety, w przyjętym w Polsce modelu kształcenia zawodowego brakuje narzędzi kształtowania kompetencji społecznych odpowiadających wymogom rynku pracy. W zestawie programów modułowych brakuje takiego, który byłby modułem o charakterze treningu w zakresie kształtowania kompetencji społecznych. Brakuje skutecznych i atrakcyjnych programów doskonalenia nauczycieli szkół zawodowych w dziedzinie pracy z grupą, zarządzania projektem, rozwijania kompetencji społecznych nauczycieli i przygotowania ich do doskonalenia kompetencji społecznych uczniów.

„Myśleć, pracować, współpracować. Kompetencje społeczne na rynku pracy”.
Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

Czy kiedykolwiek był/a Pan/Pani na zajęciach/szkoleniu/warsztatach dotyczących uczenia kompetencji społecznych?

Większość badanych nauczycieli zgodnie twierdziła, że realizuje program nauczania przedsiębiorczości metodą wykładową, nie stosuje metod aktywizujących, nie jest też zadowolona z form proponowanych przez ośrodki doskonalenia.

Propozycją rozwiązania w/w problemów jest produkt finalny projektu innowacyjnego.

Produktem finalnym będzie moduł dotyczący kompetencji społecznych dostosowany do specyfiki uczniów szkół zawodowych i potrzeb regionalnego rynku pracy wraz z programem doskonalenia nauczycieli gotowy do włączenia w modułowe programy nauczania. Będzie to program modułowy o charakterze treningowym wprowadzany w pierwszym roku nauki w szkołach zawodowych, którego celem jest podniesienie poziomu kompetencji społecznych uczniów szkół zawodowych.

Produkt finalny składa się z trzech części:

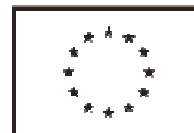
Pierwsza część to program doskonalenia nauczycieli szkół zawodowych.

Program doskonalenia zawodowego nauczycieli szkół zawodowych, w ramach którego nauczyciele, wdrażający na terenie szkół zawodowych scenariusze lekcji i wspierający uczniów w realizacji inicjatywy uczniowskiej, zostaną przygotowani do realizacji zadań na jak najwyższym poziomie, zaś ich praca będzie superwizowana. W ramach powyższego programu doskonalenia zawodowego zaplanowano: 30-godzinny kurs doskonalący o charakterze warsztatowym rozwijający umiejętności zawodowe i osobiste nauczycieli w obszarze: pracy z grupą, zarządzania projektem na terenie klasy i rozwijania kompetencji społecznych, 10-godzinna superwizja mająca na celu pomoc w rozwiązywaniu różnego rodzaju problemów w trakcie realizacji zajęć, wsparcie psychologiczne w obszarze osobistym i merytoryczne w obszarze zawodowym. Do prawidłowej realizacji form doskonalenia przygotowano zestaw materiałów dydaktycznych dla osoby

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓŁNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

„Myśleć, pracować, współpracować. Kompetencje społeczne na rynku pracy”.
Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

prowadzącej zajęcia oraz kwestionariusz obserwacji zajęć i rozmowy superwizyjnej dla osoby wspierającej nauczycieli w ich rozwoju.

Druga część zawiera zestaw 33 scenariuszy zajęć lekcyjnych zatytułowanych: „Trening Umiejętności Społecznych” oraz poradniki dla nauczycieli: „Prowadzenie grupy” i „Zarządzanie projektem uczniowskim”. Podczas lekcji uczniowie szkoleni są w trzech obszarach kompetencji społecznych:

- **rozwój osobisty**, rozumiany jako umiejętność adekwatnej oceny własnych zasobów, stawiania celów, umiejętności przywódczych;
- **rozwiązywanie problemów**, rozumiane jako umiejętności komunikacyjne, budowanie porozumienia, zarządzanie konfliktem;
- **rozwój umiejętności pracowniczych**, rozumiany jako umiejętność pracy w grupie, etyka pracy, zdolność oceny i podejmowania ryzyka, zarządzanie projektem, czasem i finansami.

Przykładowe tematy lekcji: Zarządzanie emocjami, Rozumienie i wykonywanie poleceń, Szacunek do siebie i innych, Jak zrobić dobre pierwsze wrażenie?, Zarządzanie projektem, Rozpoznawanie i odpowiadanie na mobbing, Stać się dobrym członkiem zespołu, Prawa pracownika.

W scenariuszach lekcji uwzględniono wyniki badań zrealizowanych na etapie diagnozy w projekcie oraz dokonano ich redakcji merytorycznej i językowej. Szczególną uwagę zwrócono na modyfikację ćwiczeń związanych z takimi umiejętnościami uczniów jak umiejętność argumentowania, odwoływania się do faktów, zarządzania emocjami, rozumienia prostych instrukcji (kompetencje niezbędne w Gospodarce Opartej na Wiedzy).

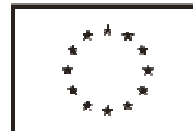
Trzecia część, praktyczna, to **realizacja inicjatyw uczniowskich**, stworzonych przez uczniów w trakcie trwania projektu „Myśleć, pracować, współpracować. Kompetencje społeczne na rynku pracy”, aby także w praktyce mogli nauczyć się pracy w grupie oraz pracy metodą projektową. Realizując inicjatywy wedle własnych pomysłów, w grupach minimum 5-osobowych, młodzi ludzie nie tylko zdobywają umiejętności życiowe, będące celem programu, ale i pomagają innym żyć lepiej i ciekawiej. Zakładane jest zaangażowanie nie tylko społeczności szkolnej, ale także lokalnej (rodziny uczniów, lokalne świetlice, domy dziecka, kluby itp.). Zgodnie z hasłem „**Samodzielni, ale nie samotni**”, które przyświeca działaniom Polskiej Fundacji Dzieci i Młodzieży, inicjatywy są realizowane przez ich autorów samodzielnie, ze wspierającą osobą dorosłą (nauczycielem), która czuwa nad przebiegiem prac.

Niezbędne do wdrożenia innowacji warunki zostaną spełnione. Nauczyciele zostaną przygotowani do prowadzenia zajęć podczas realizacji form doskonalenia. W tym celu przygotowano pakiet edukacyjny dla nauczyciela oraz program doskonalenia nauczycieli wraz z materiałami pomocniczymi dla osób prowadzących zajęcia. Po pilotażu i ponownej ewaluacji opracowany zostanie program modułowy o

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

„Myśleć, pracować, współpracować. Kompetencje społeczne na rynku pracy”.
Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

charakterze treningu dotyczący kompetencji społecznych dla uczniów pierwszych klas szkół zawodowych, pakiet edukacyjny w formie zwartej publikacji oraz zweryfikowany program doskonalenia nauczycieli.

Integralną częścią produktu finalnego będzie strategia upowszechniania produktu finalnego, wypracowana we współpracy z partnerem ponadnarodowym, dotycząca jego ostatecznego kształtu oraz argumentacji dotyczącej potrzeby kształtowania kompetencji społecznych.

Rezultaty twarde projektu to:

1. Kompleksowa diagnoza potrzeb uczniów i oczekiwań pracodawców (1 publikacja)
2. Zrealizowanie programu doskonalenia nauczycieli (40 godz. szkolenia; ok. 20 nauczycieli)
3. Zrealizowanie programu modułowego dla min. 300 uczniów szkół zawodowych
4. Strategia upowszechniania produktu finalnego dostosowana do potencjału poszczególnych grup Odbiorców i Użytkowników opracowana z wykorzystaniem doświadczeń partnera ponadnarodowego

Rezultaty miękkie:

1. Zdobycie przez min. 15 nauczycieli kompetencji w prowadzeniu zajęć z modułu kompetencji społecznych
2. Wzrost poziomu kompetencji społecznych wśród uczniów biorących udział w projekcie, w odniesieniu do poszczególnych kompetencji o 50%–90% w stosunku do stanu wyjściowego
3. Nabycie umiejętności aktywnych metod pracy z uczniami przez min. 15 nauczycieli
4. Określenie poprzez badania potencjału poszczególnych grup Użytkowników do wykorzystania produktu finalnego projektu
5. Wzmocnienie przekonania nauczycieli, dyrektorów i przedstawicieli organów prowadzących do zasadności wprowadzenia modułu – poprzez zapoznanie się z pozytywnymi przykładami praktyk zagranicznych i z argumentacją opracowaną przy wsparciu partnera ponadnarodowego.

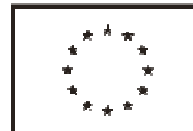
Projekt jest innowacyjny w kilku wymiarach:

- **ze względu na uczestnika projektu** – uczniowie pierwszych klas szkół zawodowych są tą grupą, w której podczas realizacji programu zdiagnozowano największe potrzeby wykorzystania kompetencji społecznych w przyszłym funkcjonowaniu na rynku pracy i która rokuje największe nadzieje na ich dalszy rozwój w szkole, w której program modułowy związany z kompetencjami społecznymi byłby realizowany;
- **problemu:** w obecnych programach nauczania w szkołach zawodowych brakuje działań edukacyjnych bezpośrednio skierowanych na kształtowanie kompetencji społecznych (zajęcia w ramach przedmiotu „Podstawy przedsiębiorczości” nie zaspokajają tych potrzeb – brakuje

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓŁNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

„Myśleć, pracować, współpracować. Kompetencje społeczne na rynku pracy”.
Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

atrakcyjnych programów doskonalenia nauczycieli szkół zawodowych, brakuje systemowych rozwiązań w tym zakresie);

- **systemowej formy wsparcia** – projekt rozwija innowacyjne w polskim systemie szkolnictwa zawodowego programy modułowe, wprowadzając do tej metodologii usprawnienia w postaci modułu dotyczącego kształtowania kompetencji społecznych o charakterze treningowym.

Prezentowany projekt wyróżnia wysoki stopień nowości i oryginalności na tle aktualnych rozwiązań w polskim systemie szkolnictwa zawodowego. Jego realizacja jest formą poszukiwania nowych, lepszych i efektywniejszych sposobów rozwiązywania zdiagnozowanych problemów. Problem niskiego poziomu kompetencji społecznych uczniów szkół zawodowych jest powszechnie znany. Dotychczas nie wypracowano jednak skutecznych metod jego rozwiązania i pełniejszego, systemowego zastosowania. Projekt „Myśleć, pracować, współpracować. Kompetencje społeczne na rynku pracy” jest próbą systemowego podejścia do rozwiązania w/w problemu.

Podsumowując powyższy opis: innowacją w projekcie jest sposób rozwiązania opisanego problemu, a produkt finalny to narzędzie służące zastosowaniu tej innowacji.

Warunki, których spełnienie umożliwi właściwe działanie innowacji to:

- wprowadzenie odpowiedniego, zatwierdzonego modułu do wykorzystania w szkołach (w ramach projektu powstanie propozycja takiego modułu);
- podniesienie poziomu rozpoznania przez szkołę potrzeb i wymagań lokalnego rynku pracy;
- dostateczna chęć nauczycieli i ich otwartość na innowacyjne formy kształcenia; niezbędne jest wprowadzenie do podstawy programowej komponentu pracy metodą projektu oraz współpracy w grupie i motywowanie nauczycieli do wzięcia udziału w projekcie;
- podniesienie poziomu wiedzy o korzyściach płynących z wprowadzenia kształcenia kompetencji społecznych (wykorzystane zostaną doświadczenia partnera ponadnarodowego w tym zakresie).

Efektom innowacji będzie zatem:

- zmiana na poziomie myślenia o przygotowaniu uczniów szkół zawodowych do pracy, zwiększenie roli ich kompetencji społecznych pozwalających absolwentom szkół zawodowych utrzymać pierwszą pracę, osiągać stabilność zawodową oraz satysfakcję w życiu zawodowym i osobistym,
- przygotowanie i upowszechnienie w polskich szkołach zawodowych programu modułowego w zakresie kształtowania kompetencji społecznych uczniów,
- upowszechnienie programu doskonalenia zawodowego nauczycieli szkół zawodowych w zakresie kompetencji społecznych.

 Agrotec
POLSKA SP. Z O.O.
doradztwo ekspertyzy ewaluacje szkolenia

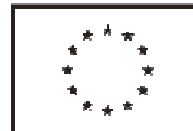
**POLSKA FUNDACJA
DZIECI I MŁODZIEŻY**

Biuro Projektu: Polska Fundacja Dzieci i Młodzieży; ul. Kredytowa 6/20, 00-062 Warszawa; tel./fax: 22 8261016

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

„Myśleć, pracować, współpracować. Kompetencje społeczne na rynku pracy”.
Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

Odbiorcami projektu są uczniowie ponadgimnazjalnych szkół zawodowych (zasadniczych szkół zawodowych, techników, liceów profilowanych) województwa mazowieckiego. Przeprowadzone w ramach projektu badania wykazały, że uczeń każdej ze szkół zawodowych, niezależnie od profilu, powinien posiadać podstawowe umiejętności w zakresie kompetencji społecznych.

W fazie testowania, weźmie udział min. 300 uczniów, prowadzonych przez ok. 20 nauczycieli szkół zawodowych województwa mazowieckiego. Przyjęto założenie, że każdy nauczyciel będzie prowadził ok. 20-osobową grupę uczniów.

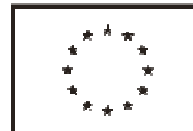
Użytkownikami projektu będą przede wszystkim nauczyciele szkół zawodowych województwa mazowieckiego biorący udział w fazie testowania projektu, a także dyrektorzy i organy prowadzące szkół (Urzędy Miast, Starostwa Powiatowe). Do tej grupy należą także organizacje i instytucje zajmujące się szkolnictwem zawodowym.

Planuje się, że po fazie testowania efekty projektu zastaną upowszechnione na terenie województwa mazowieckiego poprzez podjęcie współpracy z Mazowieckim Samorządowym Centrum Doskonalenia Nauczycieli (MSCDN).

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓŁNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

„Myśleć, pracować, współpracować. Kompetencje społeczne na rynku pracy”.
Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

Element 4

Plan działań w procesie testowania produktu finalnego

Proces rekrutacji Użytkowników i Odbiorców projektu (opisany szczegółowo w załączniku nr 4.4) rozpocznie się od kontynuacji (zainicjowanej podczas etapu diagnozy i analizy problemu) współpracy z prezydentami i starostami lub reprezentującymi ich osobami, odpowiedzialnymi za szkolnictwo zawodowe na terenie danego miasta lub powiatu.

Podobnie jak miało to miejsce podczas pierwszego etapu realizacji projektu Polska Fundacja Dzieci i Młodzieży wystosuje zaproszenie do udziału w projekcie do następujących Urzędów Miast i Starostw Powiatowych:

- Urząd Miasta Warszawy,
- Urząd Miasta Ostrołęki,
- Urząd Miasta Płocka,
- Urząd Miasta Radomia,
- Starostwo Powiatowe w Ostrołęce,
- Starostwo Powiatowe w Płocku,
- Starostwo Powiatowe w Radomiu.

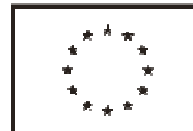
Pismo zapraszające zawierać będzie ogólne wiadomości o projekcie, informację o rozpoczęciu fazy testowania, charakterystykę fazy testowania oraz określenie warunków współpracy. Przedstawiciele wymienionych urzędów zostaną poproszeni o zarekomendowanie dwóch szkół zawodowych znajdujących się na terenie danego powiatu (przesyłają do Polskiej Fundacji Dzieci i Młodzieży dokument „Rekomendacja organu prowadzącego do udziału szkoły w projekcie” – załącznik 4.1), zachęcenie do udziału w nim dyrektorów wybranych szkół i przekazanie prośby, by każdy z dyrektorów zaprosił po dwóch nauczycieli do udziału w fazie testowania. Następnie dyrektorzy szkół prześlą do Polskiej Fundacji Dzieci i Młodzieży wypełniony „Formularz rekrutacyjny dla szkół realizujących projekt” (załącznik 4.2) wraz z wypełnionymi przez zainteresowanych nauczycieli dokumentami: „Informacja o nauczycielu realizującym projekt” (załącznik 4.3). Polska Fundacja Dzieci i Młodzieży powinna otrzymać 28 zgłoszeń (7 powiatów x 2 szkoły x 2 nauczycieli).

Na podstawie kryteriów opisanych w dokumencie „Metoda i proces rekrutacji Odbiorców i Użytkowników Projektu” oraz w oparciu o informacje zawarte w nadesłanych zgłoszeniach Zespół Zarządzający opracuje listę rankingową nauczycieli. Wybrani nauczyciele zostaną zaproszeni do udziału w 30 godzinach

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓŁNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

„Myśleć, pracować, współpracować. Kompetencje społeczne na rynku pracy”.
Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

szkolenia przygotowującego do udziału w projekcie. Przewidzianych jest też 10 godzin grupowej superwizji oraz uruchomienie dla nich internetowej platformy wymiany doświadczeń (por. „Program doskonalenia nauczycieli” – załącznik nr 4.5). Tym samym osiągnięty zostanie jeden z zakładanych rezultatów twardego projektu – zrealizowanie programu doskonalenia nauczycieli.

Pomiędzy nauczycielem, dyrektorem szkoły, w której pracuje a Polską Fundacją Dzieci i Młodzieży zostanie podpisana umowa dotycząca uczestnictwa w projekcie (załącznik 4.6).

Podczas szkolenia nauczyciele zostaną przygotowani do prowadzenia zajęć z uczniami i otrzymają następujące materiały i dokumenty:

- scenariusze lekcji (patrz rozdz. 3),
- materiały edukacyjne – poradniki dla nauczycieli: „Prowadzenie grupy” i „Zarządzanie projektem uczniowskim” (patrz rozdz. 3),
- pomoce dydaktyczne, (zgodnie z załącznikiem 4.7 – „Lista pomocy dydaktycznych”),
- zasady realizacji inicjatyw uczniowskich, (załącznik 4.8),
- formularz opisu inicjatyw dla uczniów (załącznik 4.9),
- formularz sprawozdania z realizacji inicjatywy dla uczniów (załącznik 4.10 – „Sprawozdanie z realizacji inicjatywy uczniowskiej. Formularz dla grup uczniowskich”),
- formularz sprawozdania nauczyciela z udziału w realizacji projektu (załącznik 4.11).

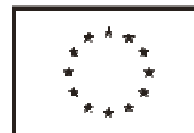
Po zakończeniu szkolenia nauczyciele przystąpią do tworzenia ok. 20 osobowych grup uczniowskich, w których przeprowadzone będą w/w lekcje oraz realizowane będą inicjatywy uczniowskie. Lekcje będą przeprowadzone w okresie marzec – czerwiec 2011, a realizacja inicjatyw uczniowskich będzie miała miejsce w miesiącach kwiecień – czerwiec 2011. Tym samym osiągnięty zostanie kolejny z zakładanych rezultatów twardego projektu – zrealizowanie programu modułowego dla min. 300 uczniów szkół zawodowych.

Przed przystąpieniem do realizacji inicjatyw każda z grup uczniowskich zostanie poinformowana przez nauczyciela o zasadach realizacji inicjatyw (załącznik 4.9), a także prześle do Polskiej Fundacji Dzieci i Młodzieży opis inicjatywy zgodny z formularzem otrzymanym od prowadzącego nauczyciela (załącznik 4.9). Po zakończeniu realizacji inicjatywy każda z grup uczniowskich prześle do Polskiej Fundacji Dzieci i Młodzieży sprawozdanie z jej realizacji (zgodne z załącznikiem 4.10), a prowadzący nauczyciele sprawozdanie z udziału w realizacji projektu, zgodne z załącznikiem 4.11. Na zakończenie uczniowie i nauczyciele otrzymają zaświadczenia udziału w projekcie i realizacji własnych inicjatyw.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓŁNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

„Myśleć, pracować, współpracować. Kompetencje społeczne na rynku pracy”.
Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

Modyfikacje po fazie testowania mogą dotyczyć każdej z części produktu finalnego z zachowaniem założonej struktury produktu finalnego (program doskonalenia nauczycieli, scenariusze lekcji inicjatywy uczniowskie). Propozycje zmian mogą dotyczyć m.in.:

- metod superwizji nauczycieli
- modyfikacji poszczególnych scenariuszy lekcji,
- metod wsparcia grup uczniowskich podczas realizacji inicjatywy,
- czasu realizacji programu modułowego w szkole.

Zgodnie z zasadą empowermentu, planowane jest zaangażowanie zarówno Odbiorców i Użytkowników projektu (w tym organizacji i instytucji zajmujących się szkolnictwem zawodowym), w proces tworzenia ostatecznej wersji produktu finalnego. Zostanie ona wypracowana w oparciu o informacje zwrotne otrzymane od uczniów i nauczycieli biorących udział w fazie testowania, opinie dyrektorów szkół oraz organów prowadzących szkoły, ekspertów polskich i angielskich, organizacji i instytucji wymienionych w elemencie 6 niniejszej strategii („Strategia upowszechniania”). Na ostateczną wersję produktu finalnego będzie miała również wpływ wizyta studyjna nauczycieli w City od Sunderland College, która odbędzie się po zakończeniu fazy testowania. Tym samym zostanie osiągnięty kolejny rezultat twardy projektu – dostosowanie strategii upowszechniania produktu finalnego do potencjału poszczególnych grup Odbiorców i Użytkowników (z wykorzystaniem doświadczeń partnera ponadnarodowego).

Ewaluacja fazy testowania zostanie przeprowadzona w oparciu o:

- analizę wyników pre – post testu przeprowadzonego wśród uczniów biorących udział w projekcie oraz w tzw. grupie kontrolnej; ważnym elementem kwestionariuszy, które zostaną użyte do przeprowadzenia testu, będzie pomiar kompetencji społecznych prowadzony o analizę 36 stwierdzeń dotyczących 12 kompetencji społecznych,
- opisy inicjatyw – załącznik 4.9,
- sprawozdania (uczniów i nauczycieli) – załącznik 4.10 i 4.11,
- opinie ekspertów udzielających wsparcia merytorycznego (analiza zapisów forum internetowego),
- opinie koordynatora lokalnego,
- opinie superwizorów.

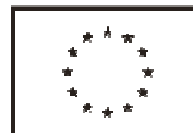
Elementami monitorowania przebiegu fazy testowania będą:

- comiesięczny kontakt koordynatora lokalnego z każdym z nauczycieli (mailowy, telefoniczny lub osobisty),
- wszelkie trudności związane z pracą nauczycieli i uczniów biorących udział w projekcie koordynator lokalny przedstawiać będzie podczas spotkań Zespołu Zarządzającego;

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

„Myśleć, pracować, współpracować. Kompetencje społeczne na rynku pracy”.
Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

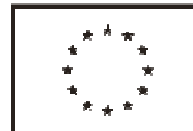
- superwizja grupowa,
- dyżury eksperckie w ramach internetowego forum uruchomionego na potrzeby realizacji projektu.

Na podstawie przeprowadzonej superwizji opracowany zostanie także specjalny jeden formularz monitorujący poświęcony stanowi prac nauczycieli (monitorujący ich przebieg, zaawansowanie, pojawiające się ewentualne trudności i sposoby ich przewyższania).

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

„Myśleć, pracować, współpracować. Kompetencje społeczne na rynku pracy”.
Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

Element 5

Sposób sprawdzenia czy innowacja działa

Dokonany zostanie pomiar zmiany w postawach wśród uczniów objętych projektem.

W tym celu faza testowania zostanie poprzedzona przeprowadzeniem pre – testu uczniów, którzy wezmą udział w projekcie. Analogiczne badania zostaną przeprowadzone na tzw. grupie kontrolnej. Grupa kontrolna zostanie dobrana z uczniów każdej ze szkół, w których prowadzone będzie testowanie produktu. Będą to uczniowie tej samej szkoły, z równoległej klasy / równoległych klas. Oba typy grup – kontrolna i poddana interwencji (eksperymentalna) na początku projektu wypełnią kwestionariusze, które z jednej strony staną się punktem wyjściowym do oceny oddziaływania projektu (w zestawieniu z kwestionariuszami końcowymi), z drugiej dzięki zawartym informacjom pozwolą na zweryfikowanie podobieństwa obu grup. Dzięki istnieniu grupy kontrolnej w trakcie ewaluacji wewnętrznej określony zostanie efekt netto realizowanej interwencji. Grupa kontrolna w sumie liczyć będzie minimum 50% liczby uczniów uczestniczących w projekcie, niezależnie od tego liczby „grup projektowych” będzie prowadzone w danej szkole.

Zmiany mierzone będą z wykorzystaniem 12 kompetencji społecznych, które kształtowane będą w trakcie projektu. Należą do nich:

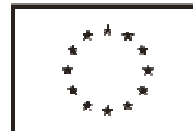
- gotowość do pomocy innym,
- myślenie krytyczne,
- szacunek do innych,
- odpowiedzialność,
- pewność siebie,
- empatia,
- komunikacja,
- współpraca w grupie,
- podejmowanie decyzji,
- myślenie kreatywne,
- rozwiązywanie konfliktów,
- radzenie sobie z emocjami.

Na potrzeby badania skonstruowany zostanie zbiorczy wskaźnik zmian przeliczający wyniki ze wszystkich kompetencji i określający, czy w przypadku konkretnego ucznia mamy do czynienia z globalną zmianą w zakresie kompetencji społecznych. Dzięki temu możliwe będzie określenie odsetka uczniów, na których projekt wpłynął pozytywnie. Jeśli odsetek ten przekroczy 50% uczniów, którzy do końca brali udział w

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓŁNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

„Myśleć, pracować, współpracować. Kompetencje społeczne na rynku pracy”.
Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

projekcie można będzie uznać, że istnieją wystarczające przesłanki do wdrożenia projektu na szerszą skalę.

Uzupełniającymi efektami, ważnymi z perspektywy wdrożenia projektu będzie stwierdzona w badaniu ewaluacyjnym gotowość dyrektorów i nauczycieli do wprowadzenia projektu do szkół oraz jego realizacja wraz z argumentami skierowanymi do tych grup.

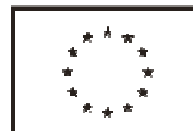
Istnieje duże prawdopodobieństwo, że projekt ten ujawni potrzeby zmian systemowych w szkolnictwie zawodowym. Wnioski z tego projektu w wymienionym zakresie powinny współgrać z innymi projektami systemowymi realizowanymi przez Krajowy Ośrodek Wspierania Edukacji Zawodowej i Ustawicznej, który zajmuje się m.in. tworzeniem programów modułowych. W ramach projektu przewidziane są dwa badania ewaluacyjne: ewaluacja wewnętrzna i zewnętrzna.

Rodzaj ewaluacji	Główne zagadnienia badawcze	Metody i techniki zbierania informacji
Ewaluacja wewnętrzna	W jaki sposób działania prowadzone w ramach projektu oddziałują na uczniów? Czy oddziaływanie projektu uprawnia do wdrożenia jego efektów do polityki edukacyjnej państwa? Jakie czynniki ze strony szkoły (nauczycieli i dyrektorów) sprzyjają, a jakie utrudniają wdrażanie modułu kompetencji społecznych? Jakie modyfikacje powinny zostać wdrożone w projekcie, żeby był on lepiej dostosowany do potrzeb i możliwości interesariuszy?	Kwestionariusze realizowane na początku realizacji projektu i po jego zakończeniu badający poziom wyjściowych kompetencji społecznych uczniów uczestniczących w projekcie i uczniów z grupy kontrolnej Wywiady grupowe z nauczycielami Wywiady indywidualne z dyrektorami szkół
Ewaluacja zewnętrzna	Jakie elementy związane z systemem edukacji utrudniają, a jakie ułatwiają wdrażanie projektu? W jaki sposób i z jakimi	Kwestionariusze wśród uczniów Wywiady indywidualne z nauczycielami

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

„Myśleć, pracować, współpracować. Kompetencje społeczne na rynku pracy”.
Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

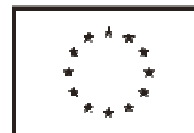
	działaniami instytucji edukacyjnych najlepiej jest połączyć realizowany projekt? Czy, a jeśli tak to jakich modyfikacji należy dokonać w projekcie, aby wdrożyć testowany moduł?	Wywiady indywidualne z dyrektorami Ekspertyzy / panel ekspertów
--	--	--

Ewaluator zewnętrzny zostanie wyłoniony z zachowaniem zasad uczciwej konkurencji. Będzie to osoba (zespół) łącząca kompetencje badawcze z wiedzą dotyczącą systemu edukacji. Ewaluacja obejmowała będzie z jednej strony analizę wyników testów przeprowadzonych w ramach ewaluacji wewnętrznej, z drugiej samodzielne badania prowadzone przez ewaluatora.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

„Myśleć, pracować, współpracować. Kompetencje społeczne na rynku pracy”.
Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

Element 6

Strategia upowszechniania

Celem ogólnym działań upowszechniających w projekcie jest rozbudzenie zainteresowania decydentów, użytkowników i odbiorców efektami uzyskanymi w projekcie i w konsekwencji wdrożenie produktu finalnego w szeroki nurt praktyki i polityki edukacyjnej.

Upowszechniane będą informacje merytoryczne na temat produktu finalnego, dobre praktyki wypracowane w projekcie, zagadnienia, które wymagają szczególnej uwagi oraz rezultaty dotyczące nie tylko produktu finalnego. Przekazywana będzie informacja związana z opracowaniem produktu finalnego: od jego założeń, wyników badań, włączania grup odbiorców (empowerment), testowania, do ostatecznej wersji.

Cele szczegółowe działań upowszechniających to:

- uwzględnianie potrzeb grupy odbiorców przy podejmowaniu działań edukacyjnych w szkolnictwie zawodowym,
- stworzenie podstaw do działania innowacji na szerszą skalę (zmiana lub nowa legislacja obligująca do stosowania lepszego rozwiązania),
- zaangażowanie i zainspirowanie zespołowych działań ludzi i organizacji poprzez wymianę doświadczeń i informacji,
- wzrost pozycji rynkowej województwa mazowieckiego, które zapoczątkowało działania na rzecz zmiany opisane w naszym innowacyjnym projekcie.

W kręgu zainteresowań naszych działań upowszechniających znajdują się:

- osoby odpowiedzialne za tworzenie polityki oraz decydenci z odpowiednich sektorów, którzy mają możliwość wprowadzania zmian,
- reprezentanci instytucji odpowiedzialnych za wdrożenie polityki regionalnej i krajowej w dziedzinie edukacji zawodowej i programów modułowych
- podmioty, które będą korzystać z innowacyjnych rozwiązań,
- organizacje zainteresowane zmianami w tym obszarze,
- środki masowego przekazu.

Działania upowszechniające zostaną zatem skierowane do następujących grup:

- dyrektorzy, nauczyciele, rodzice, uczniowie szkół zawodowych na terenie województwa mazowieckiego,
- dyrektorzy i pracownicy dydaktyczni Centrów Kształcenia Praktycznego,
- dyrektorzy i pracownicy dydaktyczni Centrów Kształcenia Ustawicznego,

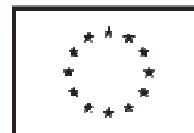

**POLSKA FUNDACJA
DZIECI I MŁODZIEŻY**

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓŁNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

„Myśleć, pracować, współpracować. Kompetencje społeczne na rynku pracy”.
Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

- dyrektorzy i pracownicy dydaktyczni Ochotniczych Hufców Pracy,
- pracownicy Ministerstwa Edukacji Narodowej,
- dyrektorzy i pracownicy merytoryczni Krajowego Ośrodka Wspierania Edukacji Zawodowej i Ustawicznej (KOWEZIU),
- dyrektorzy, kierownicy Wydziałów i nauczyciele konsultanci Mazowieckiego Samorządowego Centrum Doskonalenia Nauczycieli,
- dyrektorzy i pracownicy merytoryczni Ośrodka Rozwoju Edukacji,
- wizytatorzy Kuratorium Oświaty w Warszawie i Delegatur KO w regionie,
- prezydenci, burmistrzowie, starostowie, wójtowie miast i gmin na terenie Mazowsza,
- pracownicy wydziałów edukacji urzędów miast i starostw powiatowych,
- pracownicy innych placówek oświatowych, których powołanie planowane jest w ramach proponowanych w najbliższej perspektywie zmian w obszarze (konsolidacja administracji oświatowej), w tym także integrowanie (grupowanie) sieci szkolnej z wykorzystaniem nowych wzorów organizacji szkół i placówek,
- pracownicy struktur sieciowych biznesu tj. Związek Pracodawców,
- dziennikarze.

Uzasadnienie wyboru grupy docelowej

O doborze grupy docelowej rozstrzyga jednoznacznie sposób organizacji kształcenia zawodowego w Polsce. Interesariuszami projektu są szkoły i placówki, w których prowadzone jest kształcenie zawodowe młodzieży, a także instytucje wspierające ich działania i realizację zadań.

Decyzja o uruchomieniu kształcenia w nowym zawodzie w określonej placówce edukacyjnej leży w gestii organu prowadzącego szkoły zawodowe (na wniosek dyrektora szkoły, po zasięgnięciu opinii powiatowej lub wojewódzkiej rady zatrudnienia lub kuratora oświaty).

Reforma kształcenia zawodowego zakłada integrowanie sieci szkół zawodowych. Preferowanym sposobem organizacji kształcenia zawodowego i ustawicznego będą Centra Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego (CKZiU) zawierające w sobie różne typy szkół prowadzących kształcenie zawodowe i ustawiczne. Powstanie CKZiU ułatwi w przyszłości upowszechnienie informacji o realizowanym projekcie, a w szczególności o działaniach oraz rezultatach tych działań związanych z realizacją modułu „Kompetencje społeczne” w praktyce szkolnej.

Działania upowszechniające przyczynią się do spopularyzowania wśród decydentów i w środowisku edukacyjnym oraz wśród rodziców i samorządowców projektu: „Myśleć, pracować, współpracować. Kompetencje społeczne na rynku pracy”, w tym w szczególności modułu „Kompetencje społeczne” do wdrożenia do praktyki szkolnej.

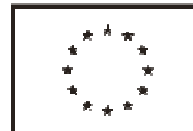
**POLSKA FUNDACJA
DZIECI I MŁODZIEŻY**

Biuro Projektu: Polska Fundacja Dzieci i Młodzieży; ul. Kredytowa 6/20, 00-062 Warszawa; tel./fax: 22 8261016

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓŁNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

„Myśleć, pracować, współpracować. Kompetencje społeczne na rynku pracy”.
Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

Zostaną podjęte następujące działania związane z upowszechnianiem innowacyjnych rozwiązań wypracowanych w ramach projektu, z prezentowaniem wyników badań i doświadczeń, odniesionych korzyści, aspektów pozytywnych dla uczniów i szkoły, wynikających z przeprowadzonych badań, pilotażowego wdrożenia i ewaluacji projektu:

- I. Zapoznanie zainteresowanych podmiotów z wynikami raportu z badań kompetencji społecznych przeprowadzonych w ramach projektu: Ministerstwo Edukacji Narodowej, Krajowy Ośrodek Wspierania Edukacji Zawodowej i Ustawicznej, Ośrodek Rozwoju Edukacji, Mazowieckie Kuratorium Oświaty oraz Ośrodki Doskonalenia Nauczycieli, a także prezydenci, burmistrzowie, starostowie, wójtowie miast i gmin.

W tym celu przeprowadzona zostanie kampania lobbingowa uwzględniająca:

- a) spotkania indywidualne, podczas których decydenci otrzymają zwięzłą, treściwą informację o produkcie finalnym i niezbędnych działaniach legislacyjnych oraz środkach finansowych oraz raport z przeprowadzonych badań – 10 spotkań,
- b) publikacje w czasopiśmie branżowym, regionalnym: „Meritum” – 1 artykuł,
- c) artykuły informacyjne w prasie lokalnej – 4 artykuły,
- d) informacje na stronach internetowych PFDiM, MSCDN, KOWEziU, ORE – informacja na stronach czterech instytucji,
- e) seminaria w Warszawie, Ostrołęce, Płocku i Radomiu – prezentacja wyników badań, poddanie publicznej ocenie wypracowanego produktu – 4 seminaria – ok. 140 osób,
- f) konferencja w Warszawie – 100 osób.

- II. Zainteresowanie Odbiorców i Użytkowników działań w projekcie tj.: uczniowie, rodzice uczniów szkół zawodowych, uczniowie Centrów Kształcenia Praktycznego, Centrów Kształcenia Ustawicznego i Ochotniczych Hufców Pracy

Narzędziami służącymi upowszechnianiu projektu w gronie odbiorców tych działań będą:

1. Ulotka promująca doskonalenie kompetencji społecznych, przedstawienie wyników badań – 1000 szt.
2. Strona internetowa Polskiej Fundacji Dzieci i Młodzieży – informacja o efektach projektu.

III. Upowszechnianie wśród użytkowników produktu finalnego (dyrektorzy szkół, nauczyciele szkół, nauczyciele konsultanci MSCDN) będzie prowadzone poprzez:

1. Seminaria w Warszawie, Ostrołęce, Płocku i Radomiu, prezentacja wyników badań, poddanie publicznej ocenie wypracowanego produktu – 4 seminaria – ok. 140 osób.

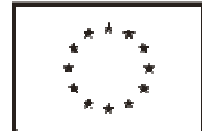
**POLSKA FUNDACJA
DZIECI I MŁODZIEŻY**

Biuro Projektu: Polska Fundacja Dzieci i Młodzieży; ul. Kredytowa 6/20, 00-062 Warszawa; tel./fax: 22 8261016

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

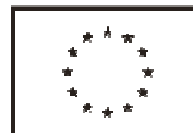
„Myśleć, pracować, współpracować. Kompetencje społeczne na rynku pracy”
Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

2. Konferencja w Warszawie – 100 osób.
3. Wymiana doświadczeń nauczycieli realizujących moduł „Kompetencje społeczne” oraz innych nauczycieli zainteresowanych tematem na specjalnym forum internetowym – 4 tys wejść.
4. Spotkania indywidualne, podczas których uczestnicy otrzymają zwięzłą, treściwą informację o produkcie finalnym, raport oraz wydruk prezentacji – 10 spotkań
5. Przekazanie publikacji: scenariuszy zajęć „Trening Umiejętności Społecznych” oraz poradników dla nauczyciela podczas przygotowania nauczycieli konsultantów MSCDN do prowadzenia zajęć z nauczycielami realizującymi program modułowy: „Kompetencje społeczne” – 1 szkolenie, 30 godzin, 15 osób, 15 szt. publikacji : „Trening Umiejętności Społecznych”, 15 szt. poradnika „Prowadzenie grupy”, 15 szt. poradnika „Zarządzanie projektem uczniowskim”.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

„Myśleć, pracować, współpracować. Kompetencje społeczne na rynku pracy”.
Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

Element 7

Strategia włączania do głównego nurtu polityki

Cel: Wdrożenie modułu „Kompetencje społeczne” do praktyki szkolnej w Polsce

Rozwój szeroko pojętych kompetencji społecznych jest zgodny z Zaleceniem PE 2006/962/WE oraz zapisami dokumentu rządowego „Strategia Rozwoju Edukacji 2007–2013”. Jednym z celów ujętym w „Strategii Rozwoju Edukacji 2007–2013” jest stałe podnoszenie poziomu kwalifikacji, przede wszystkim kwalifikacji zawodowych oraz ogólnych kompetencji niezbędnych do funkcjonowania we współczesnym społeczeństwie.

Włączenie rezultatów projektu do głównego nurtu polityki jest spójne z PO KL, którego celem głównym jest wzrost poziomu zatrudnienia i spójności społecznej, a jednym z celów szczegółowych jest podniesienie poziomu i jakości wykształcenia społeczeństwa oraz powiązanie ich z rynkiem pracy.

Mając na uwadze projektowane zmiany w zakresie kształcenia zawodowego i ustawicznego stanowiące element polityki oświatowej państwa oraz aktualne wymagania państwa wobec szkół można wskazać obszary tematyczne wyzwań, przed którymi stoi polska szkoła:

- uatrakcyjnienie i wzbogacenie oferty kształcenia zawodowego,
- wyrównywanie szans edukacyjnych i szans na rynku pracy,
- przeciwdziałanie zjawiskom patologii szkolnej i społecznej – kształtowanie świadomych i aktywnych postaw życiowych,
- przeciwdziałanie negatywnej selekcji do szkół zawodowych wszystkich szczebli,
- wzrost liczby młodzieży wymagających wzmożonej i zindywidualizowanej pomocy, ze względu na niedostatecznie rozwinięte kompetencje społeczne (agresywne zachowania i niedostosowanie społeczne).

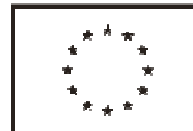
Wdrożenie modułu „Kompetencje społeczne” do praktyki szkolnej umożliwi realizację powyższych wyzwań.

Polityka państwa związana z funkcjonowaniem kształcenia zawodowego przewiduje wprowadzenie w roku 2012 zmian obejmujących między innymi wprowadzenie nowych podstaw programowych kształcenia w zawodach oraz zmian w strukturze organizacyjnej placówek kształcenia zawodowego i ustawicznego. Planowane są także zmiany w zakresie wzmocnienia systemu doskonalenia nauczycieli przedmiotów zawodowych.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓŁNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

„Myśleć, pracować, współpracować. Kompetencje społeczne na rynku pracy”.
Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

I wariant włączenia w główny nurt polityki

W sytuacji, gdy nie są przyjęte ostateczne systemowe rozwiązania, a jedynie nakreślone kierunki zmian w kształceniu zawodowym (nowe podstawy programowe kształcenia w zawodach są w trakcie opracowywania, dopiero w najbliższej perspektywie zostaną opracowywane programy nauczania dla zawodów do nowych podstaw programowych) szkoły zawodowe nie są masowo przygotowane do wdrożenia programów nauczania o strukturze modułowej. Dlatego wydaje się optymalnym przyjęcie modelu wdrażania modułu „Kompetencje społeczne” do praktyki szkolnej wykorzystując strategię oddolnego inspirowania i aktywizowania szkół i placówek oświatowych.

Decyzja o wdrożeniu modułu „Kompetencje społeczne” leży w gestii dyrektora szkoły/ placówki oświatowej. Ponieważ obecnie tylko nieliczne szkoły/placówki korzystają z programów nauczania o strukturze modułowej (ok.136 zespołów szkół i szkół) wydaje się zasadne przyjęcie koncepcji, że moduł „Kompetencje społeczne” stanowiący zwartą całość może być realizowany w każdej szkole zawodowej bez względu na to, czy kształcenie odbywa się w oparciu o programy o strukturze przedmiotowej czy modułowej.

Kształtowanie kompetencji społecznych, w zależności od przyjętych przez radę pedagogiczną rozwiązań, może być elementem programu rozwoju w danej szkole/placówce lub programu wychowawczego. Realizowanie zajęć z zakresu kompetencji społecznych z uczniami mogłoby się odbywać także częściowo w ramach godzin wychowawczych.

Jednym z najistotniejszych czynników sukcesu edukacji są skuteczni nauczyciele, dlatego też, aby osiągnąć zakładane cele tj. podniesienie poziomu kompetencji społecznych wśród uczniów szkół zawodowych, konieczne będzie przygotowanie nauczycieli do kształtowania kompetencji społecznych i aktywnego korzystania z opracowanych scenariuszy zajęć i materiałów dydaktycznych (obudowujących, wspomagających).

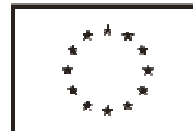
Szkolenie nauczycieli może uwzględnione zostać w planach doskonalenia nauczycieli opracowywanych przez dyrektorów szkół i, przy braku środków, finansowane ze środków wyodrębnionych w budżecie tych jednostek zgodnie z art.70a ust.1 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2006 r. nr 97, poz.674 z późn. zmianami).

Warto pamiętać, że w innych regionach, w ramach Priorytetu IX PO KL, realizowane są projekty dotyczące kształcenia zawodowego, komplementarne z proponowanym projektem innowacyjnym, które wpisują się w Cel Działania – wzmocnienie atrakcyjności i podniesienie jakości oferty edukacyjnej szkół i placówek

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓŁNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

„Myśleć, pracować, współpracować. Kompetencje społeczne na rynku pracy”.
Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

oświatowych prowadzących kształcenie zawodowe, służące podniesieniu zdolności uczniów do przyszłego zatrudnienia:

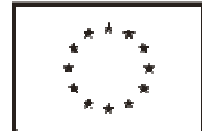
Są to programy rozwojowe szkół i placówek oświatowych prowadzących kształcenie zawodowe ukierunkowane na zmniejszanie dysproporcji w osiągnięciach uczniów w trakcie procesu kształcenia oraz podnoszenie jakości procesu kształcenia w szczególności obejmujące:

- dodatkowe zajęcia dydaktyczno – wyrównawcze oraz specjalistyczne służące wyrównywaniu dysproporcji edukacyjnych w trakcie procesu kształcenia;
- doradztwo i opiekę pedagogiczno – psychologiczną dla uczniów wykazujących problemy w nauce lub z innych przyczyn zagrożonych przedwczesnym wypadnięciem z systemu szkolnictwa (np. wsparcie dla uczniów z obszarów wiejskich, wsparcie dla uczniów niepełnosprawnych, przeciwdziałanie uzależnieniom, programy prewencyjne, przeciwdziałanie patologiom społecznym);
- dodatkowe zajęcia (pozalekcyjne i pozaszkolne) dla uczniów, ukierunkowane na rozwój kompetencji kluczowych, efektywne programy doradztwa edukacyjno – zawodowego;

Efekt synergii wystąpi w przypadku szkół, które podejmą działania wielopłaszczyznowe (pakiet projektów komplementarnych) na rzecz rozwoju uczniów i szkoły zawodowej kształcącej na potrzeby rynku pracy.

Wspieranie rozwoju doskonalenia nauczycieli leży w gestii placówek doskonalenia nauczycieli: wojewódzkich, powiatowych, prywatnych. Dyrektorzy szkół mogą zamówić szkolenie przygotowujące nauczycieli wybranych zawodów do realizacji programu modułowego: „Trening Umiejętności Społecznych” lub opłacić takie szkolenie w wybranej placówce doskonalenia.

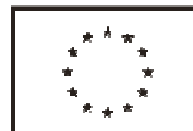
Planuje się, że na terenie województwa mazowieckiego takie szkolenie dla nauczycieli szkół zawodowych zostanie umieszczone w ofercie doskonalenia MSCDN na rok szkolny 2011/2012. W 7 wydziałach MSCDN zatrudnieni są specjaliści prowadzący zajęcia warsztatowe z zakresu pracy z grupą i zarządzania projektami edukacyjnymi w klasie szkolnej. Specjalistom tym zostanie udostępniony pakiet edukacyjny składający się z 33 scenariuszy lekcji i materiałów edukacyjnych – poradniki dla nauczycieli: „Prowadzenie grupy” i „Zarządzanie projektem uczniowskim”.

„Myśleć, pracować, współpracować. Kompetencje społeczne na rynku pracy”.
Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

Mainstreaming horyzontalny: skoncentrowany na działaniach praktycznych, ograniczony do poziomu regionalnego (Mazowsze).

Lp.	Działanie	Termin realizacji
1.	Spotkania lobbingsowe z przedstawicielami ważnych instytucji edukacyjnych mających wpływ na rozwój szkolnictwa zawodowego w Polsce: KOWEZIU, ORE, MSCDN, KO. Opiniowanie założeń projektu, ustalanie zakresu i zasad współpracy	IX.2010 – VI. 2011
2.	Spotkania z przedstawicielami samorządów lokalnych rejonów funkcjonowania szkół zawodowych zaproszonych do pilotażu, fazy testowania i innych	XII. 2010 – II. 2011
3.	Prezentowanie założeń projektu i wstępnych wyników badań na spotkaniu szkoleniowym w ORE	XII. 2010
4.	Spotkanie z nauczycielami konsultantami ds. edukacji zawodowej i psychoedukacji MSCDN (przedstawiciele wszystkich 7 Wydziałów). Prezentacja założeń projektu, wyników badań, ustalenie zakresu współpracy.	I. 2011
5.	Przygotowanie artykułu do „Meritum” – branżowego czasopisma Rejonu Mazowsze	III. 2011
6.	Wymiana doświadczeń nauczycieli realizujących moduł „Kompetencje społeczne” oraz innych nauczycieli zainteresowanych tematem	II – VI 2011
7.	Seminaria w Warszawie, Ostrołęce, Płocku i Radomiu, prezentacja wyników badań, poddanie publicznej ocenie wypracowanego produktu.	IX 2011
8.	Przygotowanie nauczycieli konsultantów MSCDN do realizowania działań upowszechniających w regionie – organizowania i prowadzenia szkoleń dla rad pedagogicznych szkół zawodowych i nauczycieli szkół zawodowych z zakresu objętego programem modułowym „Kompetencje społeczne”	X 2011

„Myśleć, pracować, współpracować. Kompetencje społeczne na rynku pracy”.
Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

9.	Wydanie ulotki promującej kompetencje społeczne i wyniki badań w projekcie, upowszechnienie ulotki w szkołach zawodowych na terenie Mazowsza	IX 2011
10.	Wydanie publikacji: „Trening umiejętności społecznych”, „Prowadzenie grupy”, „Zarządzanie projektem uczniowskim”	VI – VIII 2011

Z perspektywy skali wdrożenia (rozwiązań systemowych) skuteczniejszy byłby **II wariant włączenia w główny nurt polityki**

1. Dotarcie do Ministerstwa Edukacji Narodowej z informacją o pilotażowym wdrożeniu zajęć w oparciu o przygotowany pakiet edukacyjny dotyczący modułu „Kompetencje społeczne” w wybranych szkołach i placówkach;
2. Wykazanie pozytywnych i negatywnych aspektów wynikających z realizacji zajęć objętych programem modułowym „Kompetencje społeczne”;
3. Wykazanie spójności z obowiązującymi strategiami i programami na poziomie kraju;
4. Podjęcie wysiłku, aby przekonać Ministerstwo Edukacji Narodowej do systemowego włączenia modułu „Kompetencje społeczne” do programów nauczania dla zawodów i systemowego przygotowania nauczycieli szkół zawodowych do realizacji zajęć z zakresu kompetencji społecznych.

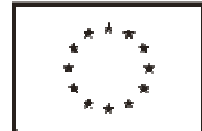
Mainstreaming wertykalny: angażujący otoczenie polityczne i decydentów różnych szczebli w celu przekonania ich do włączenia programu modułowego do systemu wpływającego lub współtworzącego główny nurt polityki.

Lp.	Działanie	Termin realizacji
1.	Spotkania indywidualne, podczas których decydenci otrzymają zwięzłą, treściwą informację o produkcie finalnym i niezbędnych działaniach legislacyjnych oraz środkach finansowych oraz otrzymają raport z działań pilotażowych oraz raport z badań.	IX. 2010 – IX.2011
2.	Spotkania lobbingowe z przedstawicielami ważnych instytucji edukacyjnych mających wpływ na rozwój szkolnictwa zawodowego w Polsce: KOWEZIU, ORE, MSCDN, KO.	IX.2010 – IX. 2012

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓŁNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

„Myśleć, pracować, współpracować. Kompetencje społeczne na rynku pracy”.
Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

	Opiniowanie założeń projektu, ustalanie zakresu i zasad współpracy.	
3.	Kolportaż czasopisma „Meritum” (zawierającym artykuł prezentujący wyniki badań oraz program modułowy dotyczący kompetencji społecznych) wśród pracowników KOWEZIU, ORE, MSCDN, KO, Centrów Kształcenia Praktycznego Centrów Kształcenia Ustawicznego dyrektorzy i Ochotniczych Hufców Pracy.	VI – IX 2011
4.	Wywiady i informacje o seminariach regionalnych upowszechniających projekt w prasie lokalnej.	IX 2011

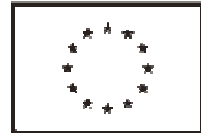
Autorzy projektu proponując dwa warianty upowszechnienia projektu są przekonani, że wariant pierwszy jest bardziej prawdopodobny i tym samym mogą wziąć za niego pełną odpowiedzialność.

W przypadku drugiego wariantu efektywność upowszechnienia w dużym stopniu zależy od wprowadzenia zmian w przepisach prawa dotyczących polityki edukacji w Polsce.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓŁNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

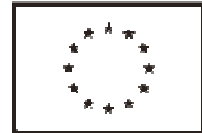

„Myśleć, pracować, współpracować. Kompetencje społeczne na rynku pracy”.
Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

Element 8

Kamienie milowe II etapu projektu

Termin	Działanie
styczeń 2011	rozpoczęcie procesu rekrutacji nauczycieli do udziału w programie
4 - 6 lutego 2011	szkolenia dla nauczycieli, przygotowujące ich do przeprowadzenia 33 zajęć lekcyjnych dotyczących kompetencji społecznych
luty 2011	tworzenie grup uczniowskich, przeprowadzenie pre-testu wśród uczniów
marzec - czerwiec 2011	przeprowadzenie zajęć teoretycznych przez nauczycieli
kwiecień - czerwiec 2011	realizacja inicjatyw uczniowskich
luty - czerwiec	monitorowanie pracy uczniów i nauczycieli w fazie testowania
czerwiec 2011	przeprowadzenie post-testu wśród uczniów
czerwiec 2011	Wizyta studyjna w Anglii nauczycieli realizujących fazę testowania projektu

„Myśleć, pracować, współpracować. Kompetencje społeczne na rynku pracy”.
Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

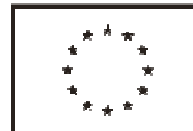
Element 9 Analiza ryzyka

Przed przystąpieniem do realizacji Projektu, a następnie podczas przeprowadzania „Diagnozy i analizy problemu”, zidentyfikowane zostały potencjalne ryzyka. Prawdopodobieństwo ich wystąpienia oraz ich wpływ na realizację projektu prezentuje poniższa tabela.

Prawdopodobieństwo wystąpienia ryzyka oceniono w skali od 1 do 3. 1 oznacza niskie prawdopodobieństwo wystąpienia danego ryzyka, a 3 prawdopodobieństwo wysokie. Analogiczną skalę zastosowano oceniając wpływ danego ryzyka na realizację projektu: 1 oznacza bardzo mały wpływ na realizację projektu, 3 – wpływ bardzo duży. Iloczyn wartości liczbowych prawdopodobieństwa wystąpienia danego ryzyka i jego wpływu na realizację projektu określa stopień zagrożenia.

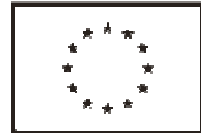
Tabela prezentuje też projekt działań związanych z zarządzaniem ryzykiem.

Potencjalne ryzyka	Prawdopodobieństwo wystąpienia	Wpływ na realizację projektu	Stopień zagrożenia	Zarządzanie ryzykiem – działania	Poziom ryzyka
Trudne zarządzanie rozbudowaną strukturą projektu	3	2	6	Wykorzystywanie arkusza samooceny w procesie kontroli zarządczej, analiza wyników, wyciąganie wniosków, wprowadzanie programów naprawczych	wysokie
Niezgodność realizacji z harmonogramem (faza testowania)	2	2	4	Zainicjowanie procesu rekrutacji (kontakt z powiatowymi wydziałami oświaty, dyrektorami szkół) przed zatwierdzeniem strategii wdrażania projektu innowacyjnego	średnie

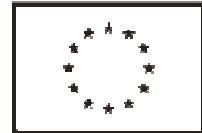
„Myśleć, pracować, współpracować. Kompetencje społeczne na rynku pracy”.
Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

Potencjalne ryzyka	Prawdopodobieństwo wystąpienia	Wpływ na realizację projektu	Stopień zagrożenia	Zarządzanie ryzykiem – działania	Poziom ryzyka
Niechęć dyrektorów do przeprowadzenia fazy testowania na terenie szkoły, którą kierują	1	2	2	Współpraca z powiatowymi wydziałami oświaty w procesie rekrutacji szkół. Nawiązanie kontaktu z dyrektorami, którzy wykazali zainteresowanie programem podczas etapu badań.	niskie
Problemy ze znalezieniem odpowiedniej liczby nauczycieli	1	2	2	Współpraca z organami prowadzącymi szkoły, a następnie z dyrektorami rekomendowanych szkół	niskie
Rezygnacja nauczyciela z udziału w projekcie w trakcie jego trwania z uwagi na krótszy niż zakładano pierwotnie okres testowania	3	3	9	Zaproszenie do współpracy większej, niż zakładano, liczby nauczycieli.	wysokie
Przekonanie uczniów do udziału w zajęciach pozalekcyjnych	2	3	6	Przygotowanie nauczycieli do odpowiedniego zmotywowania uczniów	wysokie
Niski poziom otwartości nauczycieli na innowacyjne formy kształcenia	3	2	6	Realizacja przygotowanego w ramach projektu „Programu doskonalenia nauczycieli”	wysokie

„Myśleć, pracować, współpracować. Kompetencje społeczne na rynku pracy”.
Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

Potencjalne ryzyka	Prawdopodobieństwo wystąpienia	Wpływ na realizację projektu	Stopień zagrożenia	Zarządzanie ryzykiem – działania	Poziom ryzyka
Niski poziom kompetencji społecznych nauczycieli	3	2	6	Rekrutacja nauczycieli do udziału w projekcie, przyjęcie kryteriów umożliwiających ocenę kompetencji społecznych „na wejściu”. Przygotowanie nauczycieli do prowadzenia zajęć z uczniami i wspierania uczniów podczas realizacji projektu edukacyjnego (Program kursu doskonalącego nauczycieli o charakterze warsztatowym). Superwizowanie pracy nauczycieli.	wysokie
Utrudnienia o charakterze organizacyjnym na terenie szkoły w fazie testowania	2	1	2	Promocja projektu na terenie szkół zaangażowanych w realizację projektu w ramach wewnątrzszkolnego doskonalenia nauczycieli. Zaangażowanie dyrekcji szkół w proces rekrutacji.	niskie
Trudności w zarządzaniu informacją w fazie upowszechniania	2	1	2	Zainicjowanie współpracy z ekspertami i instytucjami odpowiedzialnymi za kształtowanie systemu edukacji.	niskie

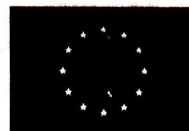

„Myśleć, pracować, współpracować. Kompetencje społeczne na rynku pracy”.
Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

Potencjalne ryzyka	Prawdopodobieństwo wystąpienia	Wpływ na realizację projektu	Stopień zagrożenia	Zarządzanie ryzykiem – działania	Poziom ryzyka
Niski poziom umiejętności czytania i pisania wśród uczniów szkół zawodowych	3	2	6	Przygotowanie nauczycieli do modyfikacji scenariuszy zajęć pod kątem dostosowania metod aktywizujących do potrzeb uczniów danej grupy. Redakcja merytoryczna scenariuszy lekcji, dostosowanie treści do wyników badań.	wysokie
Trudności z pozyskiwaniem informacji zwrotnych podczas monitoringu projektu	1	2	2	Promocja projektu na terenie szkół zaangażowanych w realizację projektu w ramach wewnątrzszkolnego doskonalenia nauczycieli. Zaangażowanie dyrekcji szkół w proces rekrutacji.	niskie
Brak zainteresowania ze strony instytucji zajmujących się edukacją	2	2	4	Wykazanie pozytywnych i negatywnych aspektów wynikających z realizacji zajęć objętych modułem „Kompetencje społeczne” oraz wykazanie spójności z obowiązującymi strategiami i programami na poziomie kraju.	średnie

Załącznikiem do niniejszego dokumentu jest wstępna wersja produktu finalnego (opis produktu w: „Element 3 strategii wdrażania projektu innowacyjnego”), na który składają się następujące dokumenty:

- scenariusze lekcji,
 - poradniki dla nauczycieli: „Prowadzenie grupy” i „Zarządzanie projektem uczniowskim”
- oraz następujące załączniki:

„Myśleć, pracować, współpracować. Kompetencje społeczne na rynku pracy”
Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

- „Program doskonalenia nauczycieli” (załącznik 4.5),
- „Lista pomocy dydaktycznych” (załącznik 4.7),
- „Zasady realizacji inicjatyw uczniowskich” (załącznik 4.8),
- „Formularz opisu inicjatyw dla uczniów” (załącznik 4.9),
- „Sprawozdanie z realizacji inicjatywy uczniowskiej. Formularz dla grup uczniowskich” (załącznik 4.10),
- „Sprawozdanie nauczyciela z udziału w realizacji projektu” (załącznik 4.11).

Ponadto załączono następujące dokumenty, o których mowa w Strategii:

- „Rekomendacja organu prowadzącego do udziału szkoły w projekcie” (załącznik 4.1),
- „Formularz rekrutacyjny dla szkół realizujących projekt” (załącznik 4.2),
- „Informacja o nauczycielu realizującym projekt” (załącznik 4.3),
- „Metoda i proces rekrutacji Odbiorców i Użytkowników Projektu” – załącznik 4.4,
- umowa dotycząca uczestnictwa w projekcie (załącznik 4.6).

**POLSKA FUNDACJA
DZIECI I MŁODZIEŻY**
00-062 Warszawa, ul. Kredytowa 6 lok. 20
Maria Zaguta-Hola
Maria Zaguta-Hola
DYREKTOR

Michał Woch
Wiceprezes Zarządu

Agrotec
POLSKA Sp. z o.o.

ul. Dzika 19/23 lok. 55, 00-172 Warszawa
tel.: + 48 22 403-80-26, fax: + 48 22 403-80-25
REGON: 015891042, NIP: 526-282-59-16